

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Hudební činnosti při rozvoji grafomotoriky
inspirované Metodou dobrého startu**

Musical Activities in the Development of Graphomotoric Function
Inspired by the Good Start Method

Kateřina Faltusová

Vedoucí práce: Mgr. Milena Kmentová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro MŠ

2018

Prohlášení

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Hudební činnosti při rozvoji grafomotoriky inspirované Metodou dobrého startu* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 13. 7. 2018

Poděkování

Děkuji Mgr. Mileně Kmentové, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady, kterých si velmi vážím, za podporu a vždy ochotný přístup. Děkuji rovněž ředitelce MŠ a ZŠ Záhorského Mgr. Růženě Kufrové, že mi umožnila provést moje výzkumné šetření v její přípravné třídě.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Hudební činnosti při rozvoji grafomotoriky inspirované Metodou dobrého startu“ se zabývá propojením hudebních a grafomotorických činností u dětí v přípravné třídě. V teoretické části práce se zabírám vznikem a vývojem písma a začátkem dětského grafického projevu. Dále popisuji českou verzi Metody dobrého startu a její cíle. Také je zde kapitola věnovaná hudebním činnostem v MŠ. Následující kapitola popisuje vzdělávací obsah a náplň přípravné třídy. Empirická část práce představuje metodickou řadu vlastních lekcí inspirovaných Metodou dobrého startu. Zkoumá, zda vytvořené lekce odpovídají vývojovému stadiu dětí v přípravné třídě a zda jsou děti prostřednictvím uvedených metod schopné naučit se vnímat rytmus a vyjadřovat ho graficky. Jsou zde popsány cíle, metody a průběh výzkumného šetření v přípravné třídě.

Klíčová slova

Metoda dobrého startu, grafomotorika, hudební výchova, přípravná třída

Abstract

The bachelor thesis „Musical Activities in the Development of Graphomotoric Function Inspired by the Good Start Method“ deals with the interconnection of musical and graphomotoric activities in children in a preparatory classes. The theoretical part of the thesis describes the creation and development of writing and the beginning of graphic presentation in children. Furthermore, it describes the Czech version of the Good Start Method and its Goals. There is also a chapter dedicated to musical activities in kindergarten. The following chapter describes the educational content and material for the preparatory class. The empirical part of the thesis presents a methodical series of own lessons inspired by the Good Start Method. It examines whether the lessons created correspond to the developmental stage of the children in the preparatory class, and whether children are able to learn how to perceive the rhythm and express it graphically. The objectives, methods and course of the research survey in the preparatory class are described here.

Keywords

Good start method, graphomotoric, music education, preparatory class

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST	9
1 GRAFOMOTORIKA – VZNIK A VÝVOJ	9
1.1 Gramotnost.....	9
1.2 Grafomotorika	10
1.2.1 Vývoj písma.....	10
1.2.2 Vývoj grafomotoriky v předškolním věku	10
2 METODA DOBRÉHO STARTU.....	15
2.1 Historie metody dobrého startu.....	15
2.2 Cíle MDS	16
2.3 Složky MDS.....	17
2.4 Struktura MDS	17
2.5 Programy MDS	19
3 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MŠ	21
3.1 Pěvecké činnosti	21
3.1.1 Motivace	22
3.1.2 Výběr písní	22
3.1.3 Hlasová hygiena	23
3.1.4 Dech.....	23
3.2 Hudebně-pohybová výchova.....	23
3.3 Instrumentální hra	24
3.3.1 Orffův instrumentář	24
3.4 Poslech	25
3.4.1 Výběr poslechových skladeb	26
4 PŘÍPRAVNÉ TŘÍDY	28
4.1 Poslání přípravných tříd.....	28

4.2 Činnost a organizace přípravných tříd	29
4.3 Specifika vzdělávání v přípravné třídě.....	30
4.4 Učitelé přípravných tříd	31
PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
5.1 Použité výzkumné metody	33
5.2 Výzkumný vzorek	34
5.3 Fáze výzkumného šetření.....	34
5.3.1 Předvýzkum	34
5.3.2 Vlastní výzkumné šetření	35
5.4 Organizace výzkumného šetření	36
5.4.1 Předvýzkum	36
5.4.2 Vlastní výzkumné šetření	36
5.5 Výsledky výzkumného šetření	50
5.5.1 Výsledky výzkumu vzhledem ke stanoveným výzkumným cílům	50
5.5.2 Výsledky výzkumu vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám.....	51
6 DISKUSE.....	55
ZÁVĚR	57
7 SEZNAM ZKRATEK.....	61
8 SEZNAM PŘÍLOH.....	62
9 SEZNAM TABULEK.....	64

ÚVOD

Každá lidská bytost je od svého narození jedinečná. Děti jsou pro nás zdrojem inspirace stejně tak, jako jsme my dospělí vzorem pro děti. Tak je tomu v lidské společnosti od pradávna. Rodiče se snaží svému dítěti zajistit co nejlepší podmínky, aby bylo v životě úspěšné. Uvědomují si, že jejich dítě může dosáhnout úspěchu pouze tehdy, zajistí-li mu dobrý start – ten dítě potřebuje také při zahájení povinné školní docházky. Bakalářská práce se věnuje *hudebním činnostem při rozvoji grafomotoriky inspirované Metodou dobrého startu*. Jak již název metody napovídá, usiluje o zdárný začátek dítěte při vstupu do školy.

Pomocí této metody se mají děti naučit vnímat rytmus a vyjadřovat ho graficky. Současně jsou u dětí rozvíjeny všechny psychomotorické kompetence, zraková i sluchová percepce, pravolevá orientace. Metoda přispívá také k utváření sociálních vztahů. Jejím cílem je dosáhnout sladění dechu a pohybu při grafomotorických činnostech.

Domnívám se, že v dnešní době děti již ve velmi raném věku upřednostňují stále více počítač, tablet či mobilní telefon před psaním či kreslením. Zároveň se vnučuje otázka, zda děti rády kreslí, zpívají a pohybově se vyjadřují. Pokud ano, ale okolí to neocení, ztrácejí chuť i motivaci projevat se v těchto oblastech. Jsem však toho názoru, že pomocí Metody dobrého startu je možné u dětí opět vzbudit onen zdánlivě „uhaslý“ zájem o tyto činnosti.

Teoretická část práce se zabývá vývojem písma a začátkem dětského grafického projevu. Stěžejní kapitola této části popisuje historii Metody dobrého startu a její „cestu“ do České republiky, dále její cíle, složky, strukturu a různé varianty programů pro práci s dětmi. Také zde zmiňuji, při jaké příležitosti jsem se s metodou setkala já osobně. V následujících kapitolách se věnuji struktuře hudebních činností, následně zařízením přípravných tříd, které navštěvují děti s odkladem školní docházky.

Hlavním cílem praktické části této práce bylo vytvořit metodickou řadu lekcí, které jsou inspirovány zmíněnou metodou. Cílem výzkumu bylo sestavit lekce tak, aby svojí náročností odpovídaly vývojové úrovni dětí v přípravné třídě, kde jsem je prostřednictvím metody zúčastněného pozorování realizovala a následně provedla jejich

reflexi. Touto prací bych chtěla ukázat, že pomocí této metody lze obohatit osobnost každého dítěte.

TEORETICKÁ ČÁST

1 GRAFOMOTORIKA – VZNIK A VÝVOJ

Kapitola vysvětluje dva pojmy, které jsou vzájemně propojeny. Bez osvojených návyků a postupného rozvoje hrubé a jemné motoriky by nevznikla grafomotorika. K jejímu vzniku je zapotřebí osvojit si návyky kreslení a psaní. Kapitola se krátce zaměřuje na vznik písma a jeho postupný vývoj.

1.1 Gramotnost

Podle Doležalové (2010) je gramotnost soustavou osvojených vědomostí, dovedností a návyků pro čtení, psaní a postojů k nim. Osvojenými vědomostmi a dovednostmi se rozumějí čtení s porozuměním, myšlenkové zpracování informací v textu, zápis vlastních myšlenek a mnohé další návyky, které potřebujeme ke svému životu. Gramotnost tvoří 4 složky: naslouchání, mluvení, čtení a psaní. V průběhu let se podoba gramotnosti mění. Člověk má textu nejen rozumět, ale má ho také chápat, přemýšlet o něm, hodnotit jej a využívat všech informací, které získal. Díky gramotnosti vzniklo psaní, které je označováno jako grafomotorika.

Grafomotorika rozvíjí pohyb ruky, který je ovlivněn psychikou a zanechává grafickou stopu, která má svůj význam. Doležalová (2010) rovněž uvádí, že je důležité hledat optimální postupy pro rozvoj gramotnosti u dětí. Děti se často snaží napodobovat dospělé, experimentují s jazykem, mluvou i s písemnými projevy. S postupem času přichází rozmanitost a funkčnost, a hlavně účelnost jazyka v běžných životních situacích. V ontogenezi dítěte se jedná o velmi významnou etapu, bez které by dítě nebylo připraveno na školní etapu. Před nástupem do školy se jedná o pregramotnost (raná gramotnost/vznikající gramotnost).

1.2 Grafomotorika

1.2.1 Vývoj písma

Termín *grafomotorika* vychází ze dvou slovních spojení. Z řeckého slova *grafó* – psaní, psát, píši, a z latinského slova *motus* – pohyb. Kutálková (2005) uvádí, že pro slovo *grafomotorika* neexistuje jednoslovný český ekvivalent. Dalo by se z předchozího rozboru vyložit jako „pohyby nutné pro psaní“. Psanému projevu předchází kreslení, které hraje v přípravě důležitou roli.

Mlčáková (2009) se ve své knize zmiňuje, že vzniku písma předcházely nástěnné malby v jeskyních a na skalních stěnách. Malby a kresby se staly dorozumívacím prostředkem, kterého se užívalo k předávání myšlenek. Zaznamenávaly se tak události a tvořila se historie pro budoucí generace. Díky těmto záznamům můžeme zkoumat životní příběhy svých předků. Písmem se obecně chápe grafické znázorňování znaků, které mají zaznamenávat myšlenky a slova. Obrázkové písmo (piktografické) je nejstarší. S postupem času se písmo změnilo na hláskové. Nejstarší písmo pravděpodobně vytvořili Sumerové v Mezopotámii okolo r. 3000 př. n. l.

Čapka a Santlerová (1994) zmiňují, že se psalo na lýko, dřevo, destičky, jako psací látka se užívala hlína. Egypťané a Římané objevili látku organického původu – papyrus z dřevěných lodyh rostliny *Cyperus papyrus*. Psalo se i na zvířecí kůži – pergamen, následně na papír, který vynalezli Číňané. Obrovský zlom znamenal vynález knihtisku. Roku 1445 vytiskl svou první knihu Johann Gutenberg. Na konci osmnáctého století začala první strojová sazba a rozběhla se rotačka. V této době se hojně začaly vydávat knihy, časopisy, noviny. Široké lidové vrstvy se začaly vzdělávat, přicházela touha po poznání a sdílení informací napříč generacemi.

1.2.2 Vývoj grafomotoriky v předškolním věku

Bednářová a Šmardová (2006) charakterizují termín grafomotorika jako část jemné motoriky a psychických funkcí, které si osvojujeme pro kreslení a psaní. V určitých částech vývoje poznamenává grafomotorika jak kresbu, tak i písemný projev. Metodika jejího rozvoje poskytuje posloupnost vývoje grafomotorických prvků, zohledňuje pracovní návyky při kreslení, psaní a dává určitá doporučení k jejich osvojení. Dětská

kresba je přirozenou součástí vývoje dítěte. Pro dítě je kresba zábavou, hrou. Dítě se díky ní vyjadřuje, vkládá do ní pocity, emoce. Zahrnuje do ní svůj svět. Některé děti však kresbu nevyhledávají, odmítají ji, kreslí málo, nebo dokonce vůbec. Kresba je jedním z hlavních kritérií školní zralosti. Díky kresbě realizujeme vývojovou diagnostiku dítěte, diferenciatní diagnostiku a diagnostiku osobnosti. Tyto diagnostiky jsou hlavním klíčem pedagogického a psychologického pohledu.

Doležalová (2010) vysvětluje grafomotoriku jako soubor senzomotorických činností, které jedinec vykonává při kreslení a psaní. Pokud dítě rozvíjí veškeré psychomotorické funkce, zvládne mnohem snadněji nároky, které jsou na něj kladeny při výuce psaní ve škole. Důležité je zvládnout určitou úroveň hrubé a jemné motoriky.

- Vnímání smyslové – zrakem, sluchem, hmatem – koordinace ruky a oka.
- Schopnosti diferenciatní/rozlišovací – fonemtický sluch.
- Schopnost prostorové orientace a představivosti – pravolevá orientace, směry nahoře-dole, vpředu-vzadu, časová orientace.
- Paměť – zraková, sluchová, pohybová (ta je při GFM důležitá, slouží k vytváření pohybových stereotypů).
- Analyticko-syntetické činnosti – zrakové a sluchové a rytmické cítění.

Začátek dětského grafického projevu je spojen s radostí z pohybu ruky po papíru a z nově vzniklých, nakreslených čar. Vývoj psychických a motorických funkcí se odráží ve zvyšování úrovně grafomotorických dovedností.

Bednářová, Šmardová (2006) uvádí, že pohybové schopnosti mají určitou posloupnost a propojenost – hrubé a jemné motoriky, motoriky mluvidel (orální motoriky) a motoriky očních pohybů. K tomu, aby dítě mohlo začít kreslit a psát, potřebuje souhru (koordinaci) mezi rukou a okem – tj. vizuomotorickou koordinaci. Díky zrakovému vnímání se projevují 4 kvality: zraková analýza, syntéza, diferenciacce a paměť. Pokud jsou splněny tyto kvality, můžeme vidět detaily, rozlišovat odlišnosti, srovnávat shody, ale můžeme také z jednotlivých částí složit celek a zapamatovat si, co jsme viděli. Pokud vjemům, jež vidíme, věnujeme pozornost, rozvíjíme tím vnímání a představivost a ukládáme si zrakové vjemy do paměti, ve které je můžeme později znovu oživit.

Svobodová (2001) se v jedné ze svých kapitol zaměřuje na metodiku rozvoje grafomotoriky před samotnou výukou psaní písmem. Uvádí několik charakteristik, které doporučuje jako metodický postup:

- 1) Příznivě naladit dítě i rodiče a zjistit, případně zajistit, jak probudit vzdělávací (edukační) potřeby dítěte.
- 2) Jedná se o činnosti, které jsou podpůrné, nejsou nápravnými metodami.
- 3) Z metodologického hlediska jde o přístup globální a holistický. Rozvoj grafomotoriky je pouze jedna činnost, která participuje na dalších činnostech.
- 4) Jedním z důležitých faktorů při vnímání rozvoje grafomotoriky je podílet se na činnostech s ní spojenými všemi smysly, tzv. multifaktoriální a multisenzoriální přístup.
- 5) Rodiče mají být pro učitele partnerem a zároveň s dětmi jsou aktéry děje.
- 6) Cílem metodiky je rozvíjet další podněty, které podporují edukaci s dítětem.

Svobodová (2001) uvádí, že při grafomotorických činnostech je důležité střídání psacích ploch i náčiní. S nácvikem psaní je dobré začínat na tabuli. Záleží i na individualitě dítěte. Některým dětem vyhovuje drsnější plocha, jiným třeba fólie pro svoji hladkost. Střídáním tvarů a velikostí plochy učíme dítě správnému používání plochy. Doporučuje se přecházet od svislých ploch k vodorovným a od velkého formátu k malému. Grafomotorický projev je koordinován motorikou celého těla. Nejdříve se vyvíjí hybnost paže, ruky a na závěr hybnost prstů.

Doležalová (2010) zmiňuje, že je důležité rozvíjet grafomotoriku u dětí postupně. Nejdříve se začíná rozvojem hrubé motoriky a seznámením s grafickými prostředky. Postupuje se k rozvoji jemné motoriky a psychických funkcí. Pedagog má využívat motivace a střídání grafomotorických cvičení, která jsou proložena pohybovými cvičeními, jež mají podporovat svalovou a senzomotorickou koordinaci. Uvolňují, prokrvují orgány a povzbuzují látkovou přeměnu.

Mlčáková (2009) popisuje počátek dětské kresby z hlediska vývoje kreslených forem a vývoje úchopu psacího náčiní. Prvními grafickými tahy na papíře jsou spontánní nahodilé tahy – čárání, čmárání. Před druhým rokem dítě črtá obloukovité tvary, které provádí tahy velkými až 20 cm a různými směry. Ve třech letech dokáže dítě podle předlohy napodobit horizontální, vertikální i kruhové čáry, začíná kreslit

obrysové tvary. Dítě začíná používat k uchopení tužky 3 prsty a přichází postupně ke špetkovému úchopu. Je sice obtížnější, ale fyziologicky správnější. Výtvořky jsou propracovanější a zlepšuje se motorika v oblasti jemných svalů. Ve čtyřech letech dítě kreslí znaky, které považuje za nejdůležitější. Kresba lidské postavy je uzavřená kruhovitá křivka, která znázorňuje celé tělo, nejen hlavu, ale i trup a krk. Oblíbenými kreslenými objekty jsou lidé, zvířata, dopravní prostředky, domy. Kresba má jen několik málo čar a neobsahuje žádné podrobnosti. Od vertikálního rozměru se rozvíjí k horizontálnímu. V období mezi pátým a šestým rokem dítě kreslí realistické kresby. Kreslí podle představy, tzv. z paměti. Postava je kreslena v oblečení a rozlišuje pohlaví. Do kresby jsou již zahrnuty detaily – deštník, květiny. V pěti letech dítě umí napodobit čtverec, v šesti letech trojúhelník. V deseti letech přichází období naturalistické kresby. V kresbě jsou proporce, stínování, postava je znázorňována z profilu. Dítě kreslí podle předlohy, přírody.

Příhoda (1977) uvádí, že po desátém roce již realistická kresba končí a přeměňuje se na spontánní kresbu. Kresebné dovednosti po desátém roce dožrály a dále se už příliš nemění.

Spáčilová a Šubová (2004) zmiňují, že v předškolním období by dítě již mělo kreslit se správným držením tužky. Pokud tomu tak není, je nutné dítěti pomoci. Správné držení tužky je takové, kdy tužku drží prostřední prst, ukazováček a palec.

Hazuková (2014) rozděluje dětskou kresbu do několika období, od nejranějšího stadia dětského vývoje až po 4–7 let. V prvním období od 1–2 let je období čaranic nebo čmrcanic nebo také črtacího experimentování. První tvar, který dítě zpravidla nakreslí, je kruh, poté se projeví protikladný prvek – úsečka. Pokud dítě zvládne tyto základní prvky, dospívá do stadia zobrazování. V období 2–4 let se objevují první skutečné kresby, které jsou sestaveny z několika základních prvků z předchozího období. Nově vzniká spojení kresby s představou. Další etapou je období prvotního obrazu, kdy si dítě vytváří jednoduché formy, např. bod, přímka, kříž..., odtud se vynoří lidská postava. Poslední zmíněnou etapou vývoje je období 4–7 let. Děti v tomto období již vytvářejí grafické typy (zvířata, slunce, dům, dopravní prostředky apod.).

Vývoj dětského grafického projevu mám možnost v různé míře a kvalitě pozorovat u dětí předškolního věku. Tyto poznatky mi pomohly vytvořit představu o

koncepti pracovních grafomotorických listů, které jsem zhotovila pro účely této bakalářské práce. Mojí snahou bylo, aby vytvořené listy respektovaly přirozený grafomotorický vývoj dítěte a postupovaly od velkého pohybu postupně k malému.

2 METODA DOBRÉHO STARTU

2.1 Historie metody dobrého startu

Metoda je založena na propojení hudebních činností s grafomotorickými cvičeními. Minaříková (2010) uvádí, že základ této metody se datuje již z období 1. světové války, kdy jej vytvořila francouzská fyzioterapeutka Théa Bugnetová. Metoda dobrého startu (dále MDS) byla určena pro osoby se sníženou poruchou hybnosti. Účel metody byl původně léčebně-relaxační. Roku 1940 byla metoda poprvé použita jako vstupní etapa pro výuku čtení a psaní na základní škole v Cannes. V letech 1967–1968 se o MDS začala zajímat polská psycholožka Marta Bogdanowiczová. Polská autorka si metodu upravila – vytvořila nové grafické vzory a zároveň k nim vybrala lidové a dětské písně. Do České republiky se tato metoda dostala díky Janě Swierkoszové, která se v Praze v roce 1982 setkala s Martou Bogdanowiczovou. Swierkoszová začala pracovat na české verzi MDS.

Bogdanowiczová a Swierkoszová (1998) zmiňují, že o metodě se v polské verzi nejprve začala zmiňovat prof. dr. hab. med. Hanna Jaklewiczová. V polském tisku se zmínky o metodě začaly objevovat v roce 1965. Bogdanowiczová začala rozvíjet vlastní verzi metody. Díky dlouholeté práci se zdravými dětmi i dětmi opožděnými v psychomotorickém vývoji, ve spolupráci s učiteli rodiči, studenty i hudebníky vytvořila polskou verzi Metody dobrého startu. Autorka pozměnila strukturu zaměstnání, formu a cvičení nově uspořádala. Od roku 1968 zkoušela metodu na dětech s dyslexií, od roku 1970 byla metoda zkoušena na dětech v poradnách a na základních a mateřských školách. Roku 1969 autorka metodu představila na semináři ve Varšavě. V 90. letech minulého století Bogdanowiczová zpracovala 2 metody: *Piosenki do rysowania* (písničky ke kreslení – pozn. autorka bakalářské práce) a *Piosenki na literki* (písničky k písmenkům – pozn. autorka bakalářské práce). V současnosti připravuje Bogdanowiczová metodu pro potřeby dětí s těžšími poruchami následkem poškození mozku.

Osobně jsem se s Metodou dobrého startu poprvé setkala na semináři Mgr. Mileny Kmentové, Ph.D., pořádaném na půdě Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Tato metoda mě oslovila především proto, že jsem si ji sama mohla prakticky vyzkoušet. Jak ovšem Kmentová, poznamenává ve své publikaci (2015), má hudební

složka české verze MDS ještě jisté nedostatky. Touto bakalářskou prací se podílím na výzkumu, který by mohl vést k inovaci české verze MDS.

2.2 Cíle MDS

Bogdanowiczová (2018) na svých webových stránkách uvádí hlavní cíle MDS. Důležitým prvkem je podpořit psychomotorický vývoj dítěte na základě organizované zábavy a za pomoci spojení smyslového učení s grafickými symboly. Jsou to např. jednoduché vzory, vzory psacích písmen, matematická znaménka. Realizace tohoto předpokladu se provádí vytvořením funkce, která je zapojena do učení čtení a psaní (kognitivní funkce: vizuální prostorové, sluchové, motorické a jazykové) a jejich interakce (integrace vjemové). Dalšími cíli jsou: tvarování hemisfér v mozku, schéma tělesného povědomí (na jednotlivé části, na levou a pravou stranu) a prostoru. MDS představuje polysenzorický, proaktivní přístup k práci s dětmi.

Bogdanowiczová a Swierkoszová (1998) za pomoci MDS sledují psychomotorický vývoj dítěte ve všech aspektech. Psychika a motorika jsou jednotné obzvlášť v raných stádiích ontogeneze. Pokud psychomotorický vývoj nefunguje správně a je opožděn rozvoj percepčně motorických funkcí, dochází později k selhávání dítěte (dyslexie, dysgrafie, dysortografie). Tyto poruchy lze vypožorovat již v raných stádiích v předškolním věku. MDS u dětí s normální psychomotorickou úrovní rozvoj aktivizuje, u dětí s poruchami vývoje upravuje funkce, které se nepravidelně rozvíjejí.

Minaříková (2010) zmiňuje další cíle, kdy se MDS osvědčila. Využití metody je vhodné při výuce čtení a psaní. Metodu je dobré používat i u dětí se specifickými poruchami učení, kdy jsou děti integrovány do specializovaných tříd, nebo u dětí s odkladem školní docházky. Využívá se i u dětí se sociálním znevýhodněním ještě před tím, než se u těchto dětí započne s výukou čtení, psaní a počítání. Metoda je využívána také při ambulantní péči v poradně nebo ve škole. Dále se může uplatnit i v poradenské diagnostice a učitelské diagnostice.

Aplikace MDS je určena pro děti od 2 do 10 let. Používá se k prevenci školní neúspěšnosti, k diagnostice příčin, k nápravě poruch a ke vzdělávání. Metoda se používá k přípravě dětí předškolního věku, které se naučí číst a psát. Používá se také k výuce čísel a písmen v první třídě. To platí jak pro děti s normálním vývojem, tak pro děti s různými typy postižení.

2.3 Složky MDS

Bogdanowiczová (2018) rozděluje MDS na tři prvky, kterými se metoda provádí:

- pohybová a sluchová cvičení, jakož i pohybový a zvukově-vizuální pohyb,
- harmonizované cvičení spojené s rytmem písně, prováděné za pomoci reprodukce grafických znaků; sluchovým prvkem je píseň, rým, věta, slovo,
- vizuálním prvkem je grafický znak (jednoduchý vzor, písmenný vzor, písmeno a matematický znak).

Minaříková (2010) ve svém článku uvádí, že MDS je metodou motoricko-akusticko-optickou. Tyto tři složky se navzájem kombinují a každá z nich má nezastupitelnou úlohu. MDS má podporovat zdokonalení souhry sluchového, zrakového a pohybového analyzátoru. Vnímání zrakem úzce souvisí s rozvojem pravolevé a prostorové orientace do názorné paměti.

2.4 Struktura MDS

MDS je rozdělena do 25 lekcí. Jednotlivé lekce jsou zaměřeny na školní děti se specifickými poruchami učení (dále SPU), na předškolní děti s fyziologickým vývojem a na děti s deficitem v různých oblastech vývoje. Každá lekce vychází z nějaké písně. V české tvorbě se jedná o lidové písně. Závěrem lekce je grafický vzor, kdy má dítě lidovou píseň nebo autorskou píseň spojit s předkládaným grafickým vzorem.

Bogdanowiczová a Swierkoszová (1998) popisují strukturu, řád a kroky. Struktura všech 25 lekcí je stále stejná:

- 1) Zahájení – rozvíjení vztahů mezi dětmi a společného styku v atmosféře důvěry a otevřenosti. Každá lekce je chápána jako společenská událost. V úvodu by se mělo každé dítě představit a něco o sobě říci. Kontakt dětí navážeme pomocí hmatového vnímání a smyslového uvědomění. Např. děti si potřesou rukou, oběma rukama.
- 2) Posílení jazykových kompetencí a komunikativních dovedností – základním prvkem je poslech písně, která nás dovede k modelové situaci, na kterou má

určitou návaznost. Důležité je, aby děti vyprávěly vlastní zážitky a projevovale se jejich vlastní fantazie. Při těchto kompetencích a dovednostech vyžaduje situace vyslovení názorů, rovněž je zahrnuta oblast emocionálních stavů a přání, které podněcují dialog, a to verbálními i nonverbálními prostředky. Skupinová komunikace posiluje nejen schopnost vzájemné komunikace, ale také kooperaci s ostatními dětmi. Např. hra se slovy, s textem písně.

- 3) Specifická cvičení – nejčastěji dochází k poruchám pravolevé a prostorové orientace a s nimi související ovládnání tělesného schématu a zrakového vnímání. Dále se setkáváme s podněty pro reedukaci poruch sluchového vnímání (sluchová analýza, syntéza, diferenciací) nebo při specifických poruchách řeči (řečová neobratnost a specifické asimilace). Je ovlivněno i chápání časových vztahů a postupů a při rozlišování barev.
- 4) Pohybová cvičení – vytvoření dostatečného prostoru k uvolnění. Náročná jsou cvičení, která rozvíjí pomalý pohyb. Dítě musí porozumět instrukci, správně zvolit mezi variantami a pohyb zrealizovat. Velkou roli zde hraje rozvoj představ a fantazie. V MDS je prostředek seberealizace dítěte.
- 5) Cvičení pohybově akustická (pohyb–píseň) – dělí se na dvě části: nejprve si připravíme pomůcky, následně demonstrujeme pohyb. Začínáme pomalu, bez hudby, poté se přidává hudební doprovod. Pohyb má respektovat rytmické schéma.
- 6) Cvičení pohybově akusticko-optická (pohyb–píseň–grafický vzor) – nejobtížnější část cvičení. Pohyb, který zachycuje grafický vzor, je podmalován hudbou. Každý pracovní list má grafický vzor. Dítě má grafický vzor kopírovat a zároveň přecházet ke stále menším tvarům tak, aby jeho pohyby byly preciznější a koordinovanější.
- 7) Závěr – MDS respektuje současný stav dětí, nabízí možnost ozdravit poničené sebevědomí, posiluje význam fyzického kontaktu a uvědomění si vlastního těla. Děti hodnotí obsah a výkon cvičení za pomoci vlastních závěrů. Důležité je spontánní hodnocení, sebehodnocení a sebepoznávání členů skupiny. Pro děti je důležité zjistit něco o sobě od svých kamarádů. Na závěr cvičení je důležité nechat prostor pro formulace, které přináší pozitivní informace o jednotlivých dětech. Po zakončení lekce by mělo každé dítě, které absolvovalo MDS, odcházet

s pocitem úspěchu. I závěr, stejně jako začátek, by měla být společenskou událostí.

2.5 Programy MDS

Bogdanowiczová (2018) uvádí, že v průběhu 40 let od vzniku Metody dobrého startu byly vytvořeny 4 varianty programů.

Rozdělení programů

I. Snadné vzory a písně nebo rýmy:

Používají se k podpoře rozvoje, k prevenci školního neúspěchu a k podpoře vzdělávání. Jsou určeny pro:

- děti nejmladší (od 2 let věku), které se správně rozvíjejí,
- starší děti, jejichž vývoj je zpožděn nebo není harmonický.

II. Jednoduché písně nebo rýmy:

Používají se k podpoře rozvoje při školním neúspěchu, k prevenci a vzdělávání. Jsou určeny pro:

- starší předškoláky, kteří se připravují na to, aby se naučili číst a psát,
- děti s dyslexií nebo s nízkou pohyblivostí (s dyspraxií),
- starší děti, jejichž vývoj je zpožděn.

III. Písmo, matematické znaky a písně nebo rýmy

Používají se k výuce matematických znamének a k terapii, podpora rozvoje při školním neúspěchu. Jsou určeny pro:

- žáky prvního ročníku,
- žáky s obtížemi učit se číst a psát (včetně žáků s rizikem dyslexie),
- starší žáky s vývojovou dyslexií.

IV. Dobrý start a cizí jazyky

- Metoda dobrého startu (GSM). Program GSM nabízí novou metodu výuky anglického jazyka pro děti ve věku 5–6 let. Vztahuje se na celoroční povinnou předškolní přípravu a první žáky, kteří se začínají učit cizí jazyk. Kromě toho poskytuje podporu pro mentální (kognitivní, jazykové, intelektuální) a motorický rozvoj, což zvyšuje připravenost učit se a tím se zvyšuje účinnost metody.

Pomocí pozornosti, slovní sluchové paměti, rozvíjení fonologického povědomí a kresebných gramotných vzorů připravuje metoda žáky, aby se naučili číst a psát v angličtině. Polysenzorická cvičení dělají pohyby dítěte přesnějšími, lépe koordinovanými, řízenými a správně orientovanými v prostoru. To vede k automatizaci pohybových aktivit nezbytných při psaní. Program lze využít k výuce angličtiny také u dětí s dyslexií a dysortografií, které kvůli dysfunkčnímu vývoji jazykových funkcí mají potíže s ovládním samotné mateřštiny, ale navíc se ještě učí cizímu jazyku. Tento program může být zařazen do kompenzačních nebo vyrovnávacích kompenzačních tříd pro děti s poruchami učení v angličtině bez ohledu na důvody těchto obtíží.

3 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MŠ

U dítěte v předškolním období se zkvalitňují všechny druhy vnímání. Mimo jiné se u něj probouzí estetické vnímání. Dítě prohlubuje zájem o schopnosti uměleckého charakteru. Kodejška (2016) píše, že společnost je bohatá tehdy, když ji utvářejí lidé, kteří ctí estetické a etické hodnoty. Hudební schopnosti se rozvíjejí od raného věku, dokonce ještě dříve, než je možné hovořit o schopnostech rozumových.

Zapojení do hudebních činností je pro dítě předškolního věku spjato především s motivací na straně učitele, který má rád hudbu, s chutí zpívá a hraje na nějaký hudební nástroj.

Vstupem do MŠ je započato první systematické vzdělávání jako takové, zahrnující též oblast hudební výchovy, která se v MŠ realizuje prostřednictvím čtyř druhů činností, které jsou u Liškové (2006) a Kodejšky (2016) uváděny v rozdílném pořadí. Lišková (2006) se zabývá hudebními činnostmi v pořadí: pěvecké činnosti, hudebně-pohybová výchova, instrumentální hra a hudební poslech. Kodejška (2016) klade poslech na první místo. Jako další řadí pěvecké činnosti, poté instrumentální činnosti a nakonec hudebně--pohybovou výchovu. Stejně tak řadí hudební činnosti i Drábek (2004).

Jak píše Lišková (2006), hudební činnosti rozvíjejí nejen hudební dovednosti, ale také komunikaci, tvořivost, podporují logické myšlení a paměť. Přispívají též ke kultivaci osobnosti a mají vliv na utváření sebedůvěry dítěte. Hudební prožitky dávají prostor k vyplavování agresivních sklonů a mají relaxační účinky. Dítě by mělo mít možnost seznámit se v MŠ se všemi činnostmi odpovídajícími jeho věkové kategorii.

3.1 Pěvecké činnosti

Zpěv je přirozeným lidským projevem, podobně jako řeč, a v MŠ by měl být doménou veškerých hudebních činností. Zpěv zlepšuje kvalitu dětské řeči, cvičí paměť, pozornost a podporuje rozvoj představivosti a přirozené tvůrčí aktivity. Pro vývoj dětí je zpěv nepostradatelnou součástí každodenního života v MŠ (Lišková, 2006).

Náleží k radostným dětským aktivitám, které rozvíjejí klíčové hudební schopnosti. Při zapojení grafického názoru do zpěvu lze probouzet hudební představivost (Kodejška, 2016).

Podle Drábka (2004) je zpěv nejpřirozenější a nejdůležitější činností v hudební výchově. Jedná se ovšem o celkem složitý konglomerát funkcí a zpěvák je zpočátku odkázán jen na slovní pokyny a nápodobu hlasových projevů učitele. Pěvecký pedagog totiž nemůže podle potřeby upravit polohu jazyka či hrtanu, jako to může udělat u svého žáka s nevhodným držením ruky jeho učitel klavíru.

3.1.1 Motivace

Nejlépe děti motivuje píseň zazpívaná s chutí a emocionálním nábojem. Pokud je píseň učitelkou zazpívána takto, dokáže děti strhnout natolik, aby si zazpívaly píseň s učitelkou. Dalším motivačním prvkem může být příprava na hudební vystoupení, použití maňáska, obrázků, přednesení krátkého příběhu či obohacení zpěvu o pohybový nebo nástrojový doprovod (Lišková, 2006).

Pro dítě je zpěv důležitý také z hlediska dýchání a procvičování dýchacích svalů. Díky prohloubenému nádechu při zpěvu je také lépe okysličován dětský mozek. Zpěv má také blahodárný účinek na psychiku, což vede k celkové duševní pohodě (Janovská 1990).

3.1.2 Výběr písní

Výběr písní musí odpovídat věku dětí. Pro děti mezi 3. a 4. rokem vybíráme písně nejlépe v rozsahu tercie až kvarty. Děti mezi 5. a 6. rokem již mohou interpretovat i písně s rozsahem větším než sexta. (Kodejška, 2016)

Pro začátečníky jsou nejlepší písně se stále se opakujícím rytmem. Nejvhodnější melodií jsou stupnicové chody a durové kvintakordy, nejlépe s převažující sestupnou melodií. K melodicky obtížnějším patří mollové písně. Nejjednodušší jsou, jak píše Lišková (2006), písně v malé písňové formě jednodílné (např. Halí, belí).

3.1.3 Hlasová hygiena

Jelikož dětské hlasivky se teprve vyvíjejí, je dětský hlas velmi křehký, jemný a slabý. Dítě má také menší rezonanční dutiny a nedokáže obvykle úplně dobře hospodařit s dechem. Proto je důležité dbát zásad hlasové hygieny, mezi něž patří zpívání v dobře vyvětrané místnosti, nezpívat v prašném prostředí či při nachlazení (Zachová, 2009).

Lišková (2006) dále zdůrazňuje zpěv v přirozené hlasové poloze dětí, což je velmi důležitý úkol pedagožky v mateřské škole, vybrat takovou píseň, která bude odpovídat schopnostem dětí.

3.1.4 Dech

Dech souvisí s držetím těla. Jakékoliv napětí v ramenou, v čelistních kloubech či vadné držení hlavy brání volnému nádechu. Cílem dechových cvičení je prohloubení nádechu a prodloužení výdechu (Zachová, 2009).

Lišková (2006) píše, že dýchání je při zpěvu mnohem náročnější než při mluvě, ale je velmi důležité pro adekvátní tvoření tónu. Základem dechových cvičení je naprostá uvolněnost těla. Proto je vhodné se dechovým cvičením věnovat ve spojitosti s relaxací. Je také velmi důležité naučit děti nadechovat se nosem a do bránice – především zabránit zvedání ramen.

3.2 Hudebně-pohybová výchova

Cílem pohybové výchovy je objevení jednoty pohybu a hudby. Hudbu lze pohybem zviditelnit, avšak nejde o subjektivní ztvárnění hudby, nýbrž o převádění hudby do řeči pohybu (Drábek, 2004).

U dětí předškolního věku je pohyb neodmyslitelnou součástí každého dne. Podle Liškové (2006) je cílem pohybové výchovy kultivace pohybového projevu. Jejím prostřednictvím zažívají děti prožitky, které umocňují jejich estetické zážitky z písní. Pohybové činnosti vedou k celkové fyzické uvolněnosti a psychické vyrovnanosti a soustředěnosti. Hudebně-pohybová výchova podporuje zdraví dětí. Jednou z oblastí, jíž se věnujeme v rámci hudebně-pohybové výchovy, je nácvik správného držení těla, uvolňování svalstva a prvky vedoucí ke kultivaci a koordinaci pohybů. Mezi hudebně-

-pohybové činnosti můžeme zařadit: uvolňovací cviky, pohybové hry, běh, poskoky, hru na tělo, pohybovou improvizaci, dětské lidové taneční hry či pohybové ztvárnění písní.

Také Janovská (1990) píše, že v hudebně-pohybové výchově se využívá nejjednodušších pohybů, jako jsou chůze, běh, poskoky, lezení, tleskání, pleskání, které jsou základem pro složitější dětské hry a tance.

Stejně jako Lišková, také Kodejška (2016) tvrdí, že hudebně-pohybová výchova přispívá k ladnosti pohybu. Hudebně-pohybová výchova prospívá také tělesnému a psychickému zdraví a pomáhá též při řešení civilizačních problémů dnešní doby. Janečková (2002, sec. cit. Kodejška, 2016) představuje 5 oblastí, jak vést děti ke správnému držení těla. Mezi tyto oblasti patří: správné držení ramen, hlavy, zad, břicha a správné postavení dolních končetin.

3.3 Instrumentální hra

Lišková (2006, s. 99) píše, že *„za předstupeň hry na nástroj je považováno i rozezvučování chrastítek a manipulace se znějícími hračkami“*.

U dítěte v předškolním věku vychází instrumentální činnost ze hry a vede k funkčnímu využívání Orffových nástrojů. Mezistupněm se mohou stát předměty denní potřeby, jako jsou čínské hůlky, víčka od PET láhví apod. Jejich výhodou je finanční nenáročnost a menší hlučnost (Kodejška, 2016).

3.3.1 Orffův instrumentář

Nástroje Orffova instrumentáře lze dělit na dvě velké skupiny – rytmické a melodické. Mezi rytmické nástroje patří hůlky, triangel, bubínek, tamburína, činely, prstové činely, drhlo, tlukadla, rourový dřevěný blok, plochý dřevěný blok, rolničky, talířky, dětské tympány, bonga a kastaněty. Mezi melodické nástroje je řazena zvonkohra, metalofon a xylofon.

Jak píše Drábek (2004), Orffův instrumentář je dnes běžným prostředkem školního muzicírování. Umožňuje vytváření doprovodů písní a různé druhy improvizace.

Díky těmto lehce ovladatelným nástrojům lze dětem zprostředkovat základní poznatky o hudbě. Děti se učí rozlišovat, co je to silně, slabě, a odlišovat zvukovou barevnost. Mimo to plní hra na dětské nástroje i mimohudební funkce, jako jsou rozvoj sociálního citění, tolerance, kooperace apod. Jak píše Lišková (2006), cílem hry na nástroje Orffova instrumentáře je rozvoj tvořivosti a představivosti, rozlišování zvuků a tónů, rozeznávání výšky, barvy, síly, délky tónů, rozvoj rytmického citění, rozvoj jemné motoriky, koordinace pohybů, rozvoj estetického vnímání, schopnost vyjádřit vlastní pocity, pěstování souhry, cvičení soustředění a postřehu, motivace k aktivní hře na vlastní hudební nástroj.

Lišková (2006) popisuje hru na nástroj jako součást příběhu, kdy paní učitelka vypráví dětem příběh a nástroji podbarvuje své vyprávění. Nebo je možné hru na nástroj pojmout jako hru. Buď tak, že děti nástroje hledají, zjišťují, odkud znějí, nebo představují nástroj, který si vybraly.

3.4 Poslech

Jak píše Kodejška (2016), již nejmladší děti je třeba vést k rozlišování zvuků z přírody, hlasů zvířat apod. Nejvíce však děti zaujme živá hudba v interpretaci samotné učitelky. Proto je skvělé, pokud učitelka zvládne zahrát i přednesové skladby, ovládá stylizaci doprovodů lidových písní v různých tóninách a zvládne improvizaci. Silným impulzem pro rozvoj hudebnosti se může stát kvalitní spolupráce MŠ s místní ZUŠ. Jak ale píše Švengrová (2014), reprodukováná hudba např. z CD přehrávače by neměla být vyřazena. Může být velmi dobře využitelná k ukázce nástrojů, na které paní učitelka neumí hrát, nebo především k orchestrální skladbě.

Lišková (2006) uvádí, že první fází poslechu hudby je sluchová výchova. Prostřednictvím sluchových cvičení učíme děti rozlišovat bohatou škálu zvuků a vedeme je k soustředěnému vnímání. Tomu mohou napomoci hry, jako jsou hledání

schovaného budíku, hudební hádanky, kdy dítě musí poznat písničku podle zatleskaného rytmu nebo podle zahrané melodie, či hádání nástroje, který zazněl.

3.4.1 Výběr poslechových skladeb

Velkým oříškem může být to, jakou skladbu dětem k poslechu vybrat. Raková, Štíplová a Tichá (2009) radí, jak můžeme pozornost dětí při poslechu podněcovat:

- vyjádření nálady skladby pohybem (smutná píseň – pomalý pohyb, veselá píseň – běh),
- vyjádření námětu (připomíná bouři, krásný sluneční den, připomíná zvířátko),
- vyjádření pocitů v nakresleném obraze (promítnou se jednotlivé pocity dítěte z hudby).

Zachová (2009) píše, že předškolní dítě nejvíce zaujmou skladby v rychlejším tempu, s jasným a dítěti srozumitelným textem. Měly by vyvolávat nějakou konkrétní představu. Poslechové činnosti se velmi často stávají motivací k činnostem výtvarným. K poslouchané písni je dobré se často vracet. Hudební vývoj není u všech dětí stejný, některým dětem trvá pochopení hudby kratší, jiným delší dobu.

Poslech sklady by zpočátku neměl překročit 1–2 minuty, později 3 minuty. Výhodou je možnost častého opakování skladeb. Zpočátku je třeba vybírat velmi jednoduché hudební ukázky. Výzkumy potvrdily, jak píše Lišková (2006), důležitost výběru jednohlasých melodií pro jejich snadnou vnímatelnost. Nejprve tedy začínáme poslechem písní, později můžeme zařadit poslech hudebních pohádek, dále instruktivních skladbiček, které jsou interpretovány pouze jedním hudebním nástrojem. Teprve až si děti zvyknou na poslechy jednoduchých hudebních ukázek, můžeme přistoupit také k poslechům hudebních seskupení.

Podle mého názoru mají hudební činnosti nezastupitelnou a velmi důležitou roli pro všestranný rozvoj každého dítěte. Domnívám se však, že jejich kvalita závisí na osobnosti pedagoga a jeho osobním vztahu k hudbě.

Během svých pedagogických praxí jsem se setkávala s různými přístupy učitelk mateřských škol k hudební výchově – ne vždy jsem s nimi souhlasila. Některé učitelky hudební výchovu zařazují až na poslední místo. Myslím, že možnou příčinou je to, že

si v této oblasti samy nevěří. Na druhé straně jsem však poznala učitele, kteří se věnují hudebním činnostem rádi a často.

Během studia na střední i vysoké pedagogické škole jsem měla „štěstí“ na pedagogy vyučující hudební výchovu. Bez výjimky to byli lidé, kteří své hudební zkušenosti, nadšení a lásku k hudbě dokázali předávat i nám studentům. Hodiny s nimi pro mne byly velkou inspirací, jak v této oblasti s dětmi pracovat. Také jsem absolvovala čtyři semináře zaměřené na hudebně-pohybovou výchovu, vedené prof. PhDr. Evou Jenčkovou. Dále kurz muzikoterapie a v nedávné době i seminář o MDS. Všechny tyto zmíněné kurzy a semináře obohatily moje znalosti v oblasti hudební výchovy.

Pro zpěv dětí má velký význam jeho spojení s **pohybem**. Při zpěvu ukazujeme činnosti, o kterých se v písničce zpívá, nebo píseň doprovázíme různými krokovými variacemi či **hrou na tělo**. Zpěv a nácvik písni patří v MŠ k nejčastějším hudebním činnostem. Veškerý pěvecký úspěch dětí závisí na učitelce. Její zpěv by měl být pro děti vzorem. Aniž si to většinou uvědomujeme, děti po nás spontánně všechno opakují, ať v pozitivním či negativním slova smyslu.

4 PŘÍPRAVNÉ TŘÍDY

Jak jsem již výše uvedla, MDS je vhodná pro děti s odkladem školní docházky (dále OŠD). Měla jsem možnost realizovat výzkum v přípravné třídě, kterou tyto děti navštěvují, a chtěla bych zde své výsledky prezentovat. Popíši cíle přípravných tříd, jejich organizaci a pravidla fungování, uvedu počty přípravných tříd a dětí, které je navštěvují. Dále se zmíním o specifikách vzdělávání v přípravné třídě a v poslední části této kapitoly představím pedagogické pracovníky, kteří v těchto zařízeních pracují.

4.1 Poslání přípravných tříd

Opravilová (2016) píše, že původním posláním přípravných tříd bylo připravit děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí tak, aby byly schopné se bezproblémově začlenit do vzdělávacího procesu. Do tříd byly přijímány děti pocházející z jiné sociokulturní oblasti, s odlišnými zvyklostmi, které by mohly být překážkou při jejich adaptaci v běžné škole. Podle Průchy a Kořátkové (2013) bývají u nás tyto problémy spojovány převážně s dětmi z romských rodin. Podle Knedlíkové a Vosmika (2016) se v tomto ohledu staly přípravné třídy velmi prospěšným modelem předškolní výchovy. Záhy se však ukázalo, že žáky přípravné třídy mohou být i jiné typy dětí.

Přípravné třídy jsou podle § 47 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), (dále jen „školský zákon“), v současné době určeny nejen pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, ale také pro ostatní děti, u nichž je předpoklad, že jim prostředí přípravné třídy pomůže vyrovnat jejich vývoj. Jsou to tedy děti s odkladem školní docházky. (Opravilová, 2016)

Hlavním posláním přípravné třídy je podle Bartoňové, Bytešníkové a Vítkové (2012) systematická příprava dítěte k bezproblémovému začlenění do vzdělávacího procesu. Ta pomáhá dítěti adaptovat se na školní prostředí a předcházet tak případným prvotním neúspěchům v prvním ročníku základní školy.

Knedlíková a Vosmika (2016) uvádějí, že v rámci výuky v přípravné třídě mají děti možnost dozrát, seznámit se se školním prostředím, získat školní návyky a zařadit

se do kolektivu vrstevníků. U dětí, které mají specifické vzdělávací potřeby, může být doba strávená v přípravné třídě využita k vyrovnání jejich vývoje.

4.2 Činnost a organizace přípravných tříd

Činnost a organizace přípravných tříd je upravena *školským zákonem* a dalšími právní předpisy. Organizace vzdělávání je upravena *vyhláškou č. 48/2005.Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*. Tato vyhláška, ve znění *novely č. 256/2012Sb.*, stanovuje podmínky přijetí dítěte do přípravné třídy a specifikuje dokumentaci žáka přípravné třídy. Do přípravné třídy smí ředitel školy v souladu *§ 47 odst. 1 školského zákona* od 1. září 2017 zařadit pouze dítě s uděleným odkladem povinné školní docházky. (Bartoňobá, Bytešnicková a Vítková, 2012)

Přípravné třídy na základních školách může zřizovat obec, svazek obcí, kraj nebo registrovaná církev, které bylo přiznáno oprávnění zřizovat církevní školy. O zařazování žáků do přípravných tříd rozhoduje ředitel školy. Zákonný zástupce dítěte musí předložit písemné doporučení ze školského poradenského zařízení o odkladu školní docházky – to je jedinou nutnou podmínkou. Další kritéria pro přijetí žáků má ve své kompetenci ředitel školy.

Aby přípravná třída kvalitně fungovala a její výuka měla smysl, musí vedení školy zajistit několik základních podmínek. Mezi tyto podmínky patří – školní vzdělávací program (dále ŠVP), podnětné a kvalitně vybavené prostředí, zajištění pedagoga a asistenta pedagoga, podpora školního speciálního pedagoga nebo poradenského pracovníka, různé organizační záležitosti a financování.

Financování přípravných tříd se neliší od systému financování vzdělávání v mateřských a základních školách v České republice. Tyto třídy jsou financovány ze státního rozpočtu – školní pomůcky, učebnice a materiály jsou tedy dětem poskytovány bezplatně. (Knedlíková a Vosmika, 2016)

Zájem z řad rodičů o přípravné třídy vždy byl, je a s největší pravděpodobností bude i nadále velký. Zesiluje totiž nový trend, kdy se stále více rodičů domnívá, že jejich dítě není pro docházku do ZŠ dostatečně zralé, požadují tak OŠD a přijetí dítěte do přípravné třídy. (Průcha a Koťátková, 2013)

Dokládají to i statistické ročenky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), v nichž je (s výjimkou roku 2017/2018) patrný každoroční nárůst počtu těchto zařízení. Pro lepší představu uvádím tabulku týkající se počtu škol, tříd a dětí v přípravných třídách, které byly uvedeny ve statistických ročenkách ministerstva školství za posledních osm let v rámci České republiky. (MŠMT, © 2018)

Tabulka 1 Přípravné třídy – školy, třídy, děti

Školní rok	Počet škol	Počet tříd	Počet dětí
2009/2010	172	199	2 410
2010/2011	192	235	2 922
2011/2012	198	242	3 055
2012/2013	238	282	3 480
2013/2014	235	277	3 520
2014/2015	246	300	3 819
2015/2016	286	344	4 514
2016/2017	295	345	4 569
2017/2018	260	286	3 407

Jak vidíme v tabulce, je u nás v současné době téměř 300 přípravných tříd s asi 3 400 dětmi.

Dále uvádím tabulku zobrazující věkovou strukturu dětí, které navštěvují tento typ zařízení. Údaje pocházejí ze statistické ročenky MŠMT, konkrétní data jsou z posledních čtyř let. (MŠMT, © 2018)

Tabulka 2 Přípravné třídy – věková struktura dětí

Školní rok	Celkem dětí	mladší 5 let	5leté	6leté	7leté	8leté
2014/2015	3 819	55	1528	2115	121	0
2015/2016	4 514	54	1623	2682	153	2
2016/2017	4 569	0	1513	2856	197	1
2017/2018	3 407	73	3233	100	1	0

4.3 Specifika vzdělávání v přípravné třídě

Jak již bylo v předchozí kapitole uvedeno, má vzdělávání dětí v přípravných třídách určitá specifika, která zmiňuje ve svých publikacích řada autorů (Bartoňová, Byšítková a Vítková, 2012, s. 268; Průcha a Kořátková, 2013, s. 177; Opravilová, 2016, s. 165;

Knedlíková a Vosmik, 2016, s. 65). Stručný popis alespoň některých z nich uvádím v následujícím seznamu:

- Obsah vzdělávání v přípravné třídě se řídí *rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání*, neřídí se tedy vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, ale je součástí školního vzdělávacího programu dané ZŠ.
- Časový rozsah vzdělávání je určen počtem vyučovacích hodin stanovených pro první ročník základního vzdělávání.
- Vyučování v přípravných třídách je rozděleno na kratší časové úseky, se střídáním činností podle potřeb dětí.
- V přípravné třídě se vzdělává nejméně 10 a nejvýše 15 žáků.
- Děti se neklasifikují, pouze dostávají na konci školního roku osvědčení o tom, že přípravnou třídu navštěvovaly.
- Do přípravného ročníku jsou přijaty děti, které předloží doporučení ze školského poradenského zařízení.
- V edukačním procesu přípravné třídy se často využívá asistent pedagoga.
- Učitelé využívají speciálně-pedagogické metody a postupy, které odpovídají vzdělávacím potřebám dětí a poskytují individuální podporu v rámci výuky.
- Využívají poradenské služby a pracují s upravenými učebními pomůckami a učebnicemi.

4.4 Učitelé přípravných tříd

Největší pozornost musí vedení školy věnovat výběru pedagoga, který v přípravné třídě vyučuje. Mělo by se jednat o zkušeného člověka, jenž zvládne třídu, která je sice méně početná, ale vyučují se v ní jedinci s různými vzdělávacími potřebami. (Knedlíková a Vosmik, 2016)

V přípravných třídách mohou pracovat učitelé prvního stupně základní školy, aprobovaní učitelé pro mateřské školy případně speciální pedagogové. (Průcha a Koťátková, 2013)

PRAKTICKÁ ČÁST

V této části bakalářské práce se věnuji jejím hlavním cílům. Popisuji zde stanovené výzkumné otázky, metody výzkumu a výzkumný vzorek. Stěžejním bodem této části je aplikace vlastně vytvořených metodických lekcí do prostředí přípravné třídy. V závěru této části informuji čtenáře o výsledcích výzkumného šetření.

5 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Předmět výzkumu

Spojení hudebních a grafomotorických činností.

Hlavní výzkumné cíle a výzkumné otázky

Stanovila jsem si dva hlavní cíle:

1. vytvořit metodickou řadu lekcí hudebních a grafomotorických činností vycházejících z Metody dobrého startu,
2. realizovat vytvořenou řadu lekcí a vyhodnotit její přiměřenost v přípravné třídě.

Ve svém výzkumu jsem ověřovala tyto otázky:

1. Odpovídají vytvořené lekce psychomotorickým předpokladům a vývojovému stadiu dětí v přípravné třídě?
2. Dokážou děti sladit pohyb s pulzací písně během jednotlivých aktivit v úrovni hrubé motoriky, jemné motoriky a grafomotoriky? Ve které oblasti jim souhra činí největší obtíže?

Pedagogický cíl

Osvojení konkrétních grafomotorických dovedností v souladu s hudebními faktory použitých písní.

Dílčí cíl

Zjistit kolísání tempa při zpěvu v průběhu lekcí při aktivitách zaměřených na hrubou a jemnou motoriku i grafomotoriku a vyhodnotit tak vhodnost vybraných písní.

5.1 Použité výzkumné metody

Pro svůj výzkum v přípravné třídě jsem zvolila kvalitativní metody – zúčastněné (participační) pozorování a případovou studii. Nejprve jsem provedla předvýzkum a následně realizovala vlastní vytvořené lekce, u kterých jsem popsala analýzu a autoevaluaci. Také jsem během lekcí pořídila audiozáznamy, které mi posloužily jako nástroj ke zjišťování kolísání tempa v průběhu lekcí. Pro doložení a ověření těchto metod jsem zařadila do příloh této práce ukázky dětských prací.

Dále jsem využila nástroj škálování – inspirovala jsem se čtyřbodovou škálou, kterou vytvořila pro účely své diplomové práce *Hudební činnosti v rozvoji grafomotoriky* studentka MgA. Eva Nevoralová. V diskusi této práce však uvádí, že pro hodnocení by byla vhodnější škála pětibodová, která by umožnila přesnější rozlišení posuzované úrovně jednotlivých činností. Vzala jsem její myšlenku v potaz a rozšířila škálu o pátý bod. Výchozí body na škále hodnotí úroveň sladování hudby s pohybem na úrovni hrubé motoriky (dále „HM“), jemné motoriky (dále „JM“) a grafomotoriky (dále „GFM“). Přesný popis škály uvádím v následující tabulce.

Tabulka 3 Škála k hodnocení sladování hudby a pohybu na úrovni HM, JM a GFM

Sladění hudby a pohybu v oblasti hrubé motoriky	
0	Dítě nespolupracuje, neprojevuje se hudebně ani pohybově, pouze pozoruje.
1	Dítě spolupracuje, zapojuje se do aktivity, ale nedokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací
2	Dítě spolupracuje, částečně dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby.
3	Dítě spolupracuje, dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby, ale musí při tom vynaložit veškeré své úsilí – pohyb není zautomatizován.
4	Dítě spolupracuje a vědomě a s prožitkem dokáže zcela sladit svůj pohybový projev s hudbou.
Sladění hudby a pohybu v oblasti jemné motoriky	
0	Dítě nespolupracuje, neprojevuje se hudebně ani pohybově, pouze pozoruje.
1	Dítě spolupracuje, zapojuje se do aktivity, ale nedokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací
2	Dítě spolupracuje, částečně dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby.
3	Dítě spolupracuje, dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby, ale musí při tom vynaložit veškeré své úsilí – pohyb není zautomatizován.
4	Dítě spolupracuje a vědomě a s prožitkem dokáže zcela sladit svůj pohybový projev s hudbou
Sladění hudby a pohybu v oblasti grafomotoriky	
0	Dítě nespolupracuje, neprojevuje se hudebně ani pohybově, pouze pozoruje.
1	Dítě spolupracuje, zapojuje se do aktivity, ale nedokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací
2	Dítě spolupracuje, částečně dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby.

3	Dítě spolupracuje, dokáže sladit svůj pohybový projev s pulzací hudby, ale musí při tom vynaložit veškeré své úsilí – pohyb není zautomatizován.
4	Dítě spolupracuje a vědomě a s prožitkem dokáže zcela sladit svůj pohybový projev s hudbou.

5.2 Výzkumný vzorek

Výzkum byl orientován podle případové studie přípravné třídy, která je součástí fakultní mateřské školy. Vzorkem výzkumu byla přípravná třída třinácti dětí ve věku 6–7 let s odkladem školní docházky.

5.3 Fáze výzkumného šetření

5.3.1 Předvýzkum

Předvýzkum jsem provedla v rámci dvoutýdenní souvislé pedagogické praxe ve třetím ročníku bakalářského studia. Během těchto dvou týdnů jsem pracovala s žáky přípravné třídy a mohla jsem tudíž v hrubých obrysech posoudit úroveň jejich grafomotorických, hudebních, pohybových i jiných dovedností. Na jejich základě jsem vytvářela a sestavovala lekce tak, aby svou náročností odpovídaly vývojové úrovni dětí v této třídě.

Dalším cílem předvýzkumného šetření byl sběr dat a informací o věkových a individuálních zvláštích dětí s OŠD, které uvádím níže (viz tabulka 4). V této tabulce je uveden kód dítěte, který jsem pro lepší přehlednost odlišila podle pohlaví – jako kód je u chlapců použito písmeno „CH“, u dívek písmeno „D“. Dále je v tabulce uveden věk dětí v době předvýzkumu, přičemž číslo za čárkou představuje počet měsíců a důvod OŠD.

Tabulka 4 Přehled dětí navštěvujících přípravnou třídu a důvod OŠD

Kód dítěte	Věk	Důvod OŠD
CH1	6, 10	obtíže v grafomotorice a verbálním projevu (nesprávná výslovnost hlásek)
CH2	7, 2	problémy v oblasti grafomotoriky a sociální oblasti
CH3	6, 10	celková nezralost, pomalé pracovní tempo
CH4	7	neznalost českého jazyka (cizinec), problémy v grafomotorické oblasti
CH5	6, 9	celková nezralost CNS s projevy ADHD a výchovné problémy, kolísání soustředění, grafomotorické obtíže, mnohočetná dyslálie
CH6	6, 11	problémy ve verbálním projevu a zrakovém vnímání

CH7	7, 1	celková nezralost
CH8	6, 11	vada sluchu, vada výslovnosti
CH9	7, 2	obtíže ve zrakovém vnímání, problémy v oblasti grafomotoriky
CH10	6, 10	artikulační neobratnost, problémy ve verbálním projevu a sociální oblasti
D1	7, 5	vývojová dysfázie, převaha neverbální komunikace, pomalé pracovní tempo
D2	7, 3	celková nezralost, malá sebedůvěra
D3	7	vada výslovnosti, problémy v grafomotorice

5.3.2 Vlastní výzkumné šetření

Pro děti v přípravné třídě jsem vytvořila metodickou řadu pěti lekcí vycházející z Metody dobrého startu. K jednotlivým lekcím jsem měla vždy více variant činností a pracovních listů. Před jejich realizací jsme při konzultaci s vedoucí mé práce Mgr. Kmentovou, Ph.D., nápady třídily a modifikovaly podle dosavadních zkušeností. Prostřednictvím těchto lekcí bych chtěla dokázat, že hudební činnosti mají pozitivní vliv na rozvoj grafomotoriky a jsou tak vhodným prostředkem k propojení těchto dvou oblastí.

Kurz lektorky Jany Swierkoszové o MDS jsem sice neabsolvovala, měla jsem však možnost účastnit se workshopů na PedF. Pod vedením Kmentové, se při nich setkávají učitelky MŠ a snaží se o inovaci české verze MDS.

Lekce prohlubují v dětech schopnost sladění pohybu s rytmickými faktory – pulzací, metrickou pulzací a frázováním. „*Vedou děti k zapojení sluchové pozornosti při grafomotorických činnostech, a tím je připravují na školní situace, piš jako slyš.*“ (Kmentová, *Experimentální metodika v praxi, 2017/2018*) Dále podporují plynulost a rytmizaci pohybů na úrovni HM, JM a GFM. Předmětem lekcí je nácvik fixace správného úchopu tužky. Dítě se učí uvolňovat zápěstí i celou paži, čímž je mu umožněn uvolněný a hladký písemný projev.

Řada lekcí nenásilnou formou usiluje o to, aby si děti prostřednictvím hudebních aktivit vytvořily pozitivní vztah k počátečnímu psaní.

5.4 Organizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření probíhalo v měsících březen až červen 2018. Jak již bylo výše uvedeno, mělo dvě fáze: předvýzkum a základní výzkumné šetření.

5.4.1 Předvýzkum

Předvýzkum probíhal v rámci dvoutýdenní souvislé pedagogické praxe v MŠ a ZŠ Záhorského v době 12.–23. března 2018 v přípravné třídě B pod vedením ředitelky školy Mgr. Růženy Kufrové. Přípravná třída je umístěna v budově MŠ a řídí se Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV).

Během této doby jsem se seznámila s pedagogickým týmem, režimem dne, školním vzdělávacím programem (dále ŠVP) a především s žáky přípravné třídy. Vytvářela jsem zde přípravy na vzdělávací činnosti (viz příloha 1) a měla jsem tak příležitost posuzovat úroveň jednotlivých dětí v různých vzdělávacích oblastech. Svou pozornost jsem nejvíce soustředila na zjišťování úrovně grafomotoriky, hudebních a pohybových dovedností. Na jejich základě jsem vytvářela a sestavovala metodickou řadu lekcí tak, aby svou náročností odpovídala vývojové úrovni dětí v této třídě.

Dále jsem v rámci předvýzkumu sestavila přehlednou tabulku, v níž je uveden věk jednotlivých dětí, jejich pohlaví a důvod OŠD (viz tabulka 4).

V rámci pedagogické praxe v přípravné třídě jsem plnila úkoly dané pedagogickou fakultou, které se později ukázaly být přínosné i pro tuto práci. Prováděla jsem zde analýzu dětské kresby (viz příloha 2) a pedagogickou diagnostiku CH5 (viz příloha 3).

5.4.2 Vlastní výzkumné šetření

Vlastní metodická řada pěti lekcí byla realizována v průběhu června roku 2018. Organizace jednotlivých lekcí probíhala vždy v rámci jednoho dne, ale byla rozdělena do více 20minutových vyučovacích bloků tak, aby respektovala stanovený denní režim přípravné třídy. V následující tabulce (viz tabulka 5) jsou uvedeny názvy jednotlivých lekcí, datum jejich realizace a počet vyučovacích bloků, po které bylo výzkumné šetření prováděno.

Tabulka 5 Realizace výzkumného šetření

Název jednotlivých lekcí	Datum realizace	Počet vyučovacích bloků
Lekce „Honzík sedí za pecí“	Pondělí 4. 6. 2018	4x 20 minut
Lekce „Ráček“	Čtvrtek 7. 6. 2018	3x 20 minut
Lekce „Šili ševci“	Pondělí 11. 6. 2018	3x 20 minut
Lekce „Ručičky“	Čtvrtek 14. 6. 2018	4x 20 minut
Lekce „Pásla ovečky“	Pondělí 18. 6. 2018	4x 20 minut

V následujících tabulkách (viz tabulky 6–10) uvádím podrobný popis přípravy, realizace a hodnocení lekcí.

Každá tabulka je členěna následujícím způsobem:

- příprava/struktura lekce a její plánování – zde jsou vypsány pomůcky pro děti a učitele, dále je uveden popis všech činností pro konkrétní lekci v tomto pořadí:
 - 1. zahájení/motivace,
 - 2. posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních),
 - 3. specifická cvičení (posílení rozvoje zrakové, sluchové, hmatové percepce, pravolevé a prostorové orientace),
 - 4. píseň–pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky),
 - 5. píseň–pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky),
 - 6. píseň–pohyb–grafomotorický vzor,
- realizace a hodnocení lekce – zde je uveden podrobný popis realizace, dále reflexe a autoevaluace,
- tempo – měření tempa zpěvu písní neprobíhalo během celé lekce, ale bylo vždy měřeno u činností zaměřených na rozvoj hrubé motoriky, jemné motoriky a grafomotoriky.

Tabulka 6 Lekce „Honzík sedí za pecí“ (píseň „Honzík sedí za pecí“ – viz příloha 4)

Příprava/struktura lekce a její plánování	Realizace a hodnocení lekce	Tempo
<p>Pomůcky: text básničky „Jednou ve snu“ (viz příloha 13, text č. 1), pracovní listy (viz přílohy 5, 6) tužka, čtyři kostičky lega (viz příloha 12, pomůcka č. 1), čtvercová síť 3 x 3 a 9 fazolí (viz příloha 12, pomůcka č. 3)</p> <p>1. Zahájení/motivace:</p> <p>Děti vyslechnou veršovanou básničku „Jednou ve snu“. Učitelka se jich zeptá, zda uhodnou, které pohádkové bytosti se tento sen zdál – Hloupý Honza. Dále se děti ptá, zda mají rády koláče, lívance a buchty stejně jako Honza. Poté dětem navrhne, že si také mohou takové kouzelné dobroty upéct. Děti se posadí jedno za druhým do kruhu tak, aby měla kamarádova záda před sebou, a prostřednictvím masáže zad předstírají pečení koláčů.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uděláme si těsto – ingredience • Sypeme mouku – chvění prsty po zádech. • Rozklepneme vejíčko – volně stéká po zádech. • Přidáme špetku soli – špetkový úchop prstů. • Přilijeme mléko – hlazení po zádech. • Přidáme kvasnice – znázorníme kynutí. • Hněteme těsto – z roztažené dlaně do špetkového úchopu. • Rozválíme těsto – masáž pěstmi po celé ploše zad. • Vykrajujeme tvary koláčů – malba koleček na záda. • Přidáme povidla, tvaroh, mák – pomocí ukazováčků vytváříme tlak. • Pomažeme rozpuštěným máslem – pomocí dlaní a jejich hřbetů roztíráme. • Ozdobíme drobenkou – chvění prstů (šimrání). 	<p>Děti veršované básničky pozorně naslouchaly, ale nedokázaly z ní vydedukovat, které pohádkové bytosti se sen o buchtách zdál. Zazněly návrhy: „Otesánkovi“ nebo „dětem z perníkové chaloupky“. Až po mojí nápovědě, že daná bytost spí na peci a nosí buchty v ranečku, konečně jednu holčičku napadlo, že by to mohl být Hloupý Honza. Poté jsem se zeptala, kdo pohádku o něm zná – přihlásila se jen čtvrtina dětí. Z toho lze vyvodit, že děti v dnešní době už příliš neznají tradiční české pohádky, což mi potvrdila i jejich učitelka.</p> <p>Naopak jsem byla příjemně překvapená, že děti doma s rodiči pečou a znají postup při zadělávání těsta a dané suroviny, které jsou k jeho přípravě potřebné. Masáž nebyla jen pouhým zpestřením dne, ale vedla k procvičení a uvolnění celé ruky i prstů.</p>	
<p>2. Posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních):</p> <p>Předpokladem další činnosti je osvojení písně „Honzík sedí za pecí“. Do textu písně na místo jména Honzík dosazujeme jména dětí (Bára, Kája, Pepa, Vojta atd.)</p>	<p>Činnost probíhala tak, že jsme dosazovali místo jména Honzík do textu jméno dítěte, které mělo na hlavě čepici „Hloupého Honzy“. Čepice kolovala po kruhu ve směru hodinových ručiček. Tento postup jsem mohla zvolit, jelikož přípravnou třídu navštěvuje pouze 13 dětí a ty jsou zvyklé a naučené udržet pozornost po delší dobu. Tímto postupem došlo k zapamatování textu obou slok písně. Během</p>	<p>Zpěv písně na počátku lekce J = 82</p>

	této aktivity jsem seděla v kruhu s dětmi a doprovázela jsem písničku pohybem a hrou na tělo (tleskání, pleskání). Děti tento pohyb kopírovaly, a tak snáze udržely pozornost a text se jim lépe vryl do paměti. Pokud bych tuto aktivitu dělala s dětmi v MŠ, učila bych je pouze první sloku písně.	
<p>3. Specifická cvičení (posílení rozvoje zrakové a sluchové percepce, pravolevé a prostorové orientace):</p> <p>Děti sedí u stolu – každé dostane 9 fazolí, které budou představovat lívance. Učitelka rozdává dětem papír s čtvercovou sítí 3 x 3 představující plotnu. Dále dětem dává úkoly na rozvíjení předmatematických představ a pravolevé orientace (vpravo, vlevo, uprostřed, nahoře, dole, o kolik méně/více atd.). Toto cvičení slouží také k procvičení špetkového úchopu.</p>	Během celé aktivity děti procvičovaly špetkový úchop a jemnou motoriku. Pojmy na prostorovou a pravolevou orientaci pro ně nebyly problematické, pouze si párkrát spletly pojem vpravo x vlevo. Nevýhoda této činnosti tkví v tom, že při zbrklém pohybu děti mohou zavadit o papírovou podložku a fazole se přemístí do jiných čtvercových polí.	
<p>4. Píseň – pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky):</p> <p>Učitelka rozdává každému dítěti čtyři kostičky lega. Děti si je rozloží před špičky nohou a za paty. Se zpěvem první sloky písně se shýbáme na zem pro kostičky a sbíráme je postupně do hrsti – jednu kostičku lega po dvou taktech. Na druhou sloku písně pokládáme kostičky zpět na zem ve stejném tempu jako v předchozí sloce.</p>	Toto cvičení bylo velmi náročné – u nikoho nedocházelo k úplné souhře pohybu a hudby. Děti musely vynakládat velké úsilí na to, aby kostičku sebraly, a už se nesoustředily na to, zda tak činí v souladu s pulzací písně. Zpěv byl během aktivity útržkovitý, jen dvě děti zpívaly po celou dobu činnosti.	Sbírání lego kostiček ze země ♪ = 75
<p>5. Píseň–pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky):</p> <p>Klekne si na koberec a před sebe rozložíme čtyři kostičky lega do tvaru čtverce. Na každou dobu v taktu (metrum) se dotkneme prstem jedné kostičky. Po celou dobu udržujeme směr, jako bychom kreslili čtverec.</p>	Cvičení na jemnou motoriku s lego kostičkami bylo svou náročností přiměřené. Děti byly schopné vést tahy prstem v souladu s tempem písně. Tři děti při spojování kostiček vedly prst opačným směrem.	♪ = 78
<p>6. Píseň–pohyb–grafomotorický vzor:</p> <p>Sedíme u stolu, zpíváme písničku a obtahujeme prstem kachličky na peci. Na každou dobu v taktu provedeme tah prstem na pracovním listě (od bodu k bodu). Během první sloky spojujeme body v horním řádku, v průběhu druhé sloky obtahujeme kachličky v následujícím druhém řádku.</p> <p>Totéž nakonec provedeme tužkou.</p>	Po rozdání pracovních listů si děti prohlédly vzor a obtáhly jeho obrys prstem. V další fázi již obtahovaly vzor současně se zpěvem písně. Téměř všem dětem se dařilo vést prst do pulzace písně a současně ji i zpívat. Pouze třem chlapcům a jedné dívce se tato koordinace nedařila. <p>Tato činnost byla pro děti z celé lekce nejobtížnější. Nikdo nedokázal při prvním provedení sladit pohyb tužky s tempem písně. Dětem velmi dlouho trvalo, než přenesly tužku z jedné kachličky do druhé. Tempo písně proto značně zpomalilo. Pro mě z toho plyne ponaučení, že příště musím myslet i na to, že děti potřebují čas na</p>	Obtahování velkého vzoru prstem ♪ = 78 Opisování grafického vzoru tužkou ♪ = 69

	<p>přenášení tužky. Kdybych pracovní list navrhovala znovu, udělala bych pouze jeden velký čtverec (pec), který by děti obtahovaly po celou dobu trvání sloky. Také bych příště zvolila jiné pořadí lekcí – tuto bych pro její obtížnost zařadila na konec.</p>	
--	---	--

Tabulka 7 Lekce „Ráček“ (píseň „Ráček“ – viz příloha 4)

Příprava/struktura lekce a její plánování	Realizace a hodnocení lekce	Tempo
<p>Pomůcky: motivační příběh „Vodní královna“ (viz příloha 13, text č. 2), grafomotorické listy (viz přílohy 7, 8), tužka, čtyři hrací figurky (viz příloha 12, pomůcka č. 3), míček</p> <p>1. Zahájení/motivace: Čtení příběhu „Vodní královna“ a následné povídání o racích.</p>	<p>Děti vyslechnou příběh, ve kterém se rak stane zachráncem a hrdinou, protože vysvobodí zlatou ryбку z rybářských sítí. Dále dětem pokládám otázky týkající se příběhu: „Kdo zachránil zlatou ryбку z rybářských sítí?“ apod. Také probíráme otázky týkající se života raků, například: „Kde raci žijí?“ „Jak se pohybují?“ „Jak vypadají?“ apod.</p>	
<p>2. Posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních): Vymýšlíme rýmy na slovo rak – drak, mrak, frak, vlak, zrak, tlak, oblak, vak, pak, lak, tak, znak, mák.</p>	<p>Než jsem dětem zadala úkol vymyslet rým, vysvětlila a ukázala jsem jim to na příkladu. Pouze tři děti dokázaly vymyslet rým na slovo rak – drak, mrak, prak.</p>	
<p>3. Specifická cvičení (posílení rozvoje zrakové a sluchové percepce, pravolevé a prostorové orientace): Předpokladem další činnosti je osvojení písně „Ráček“. Děti sedí v kruhu na koberci a posílají si malý míček „račí vajíčko“ po směru hodinových ručiček. Dlaně rukou mají otočené vzhůru a vytváří z nich mističku. Míč jim kamarád vloží do levé ruky, oni ho pravou rukou uchopí a dají svému kamarádovi po pravici do levé ruky.</p>	<p>Dětem tato činnost nedělala problém – při posílání míčku dokázaly vnímat rytmus písně a míč si v jeho souladu předávaly. U většiny dětí se odehrávala stejná situace – když byl míč u jejich souseda nebo procházel jejich rukama, přestaly v tuto dobu zpívat. Píseň postupně nabírala na rychlosti stejně jako pohyb předávání míče.</p>	<p>Zpěv písně na počátku lekce ♩ = 74–76</p>
<p>4. Píseň – pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky): Děti jsou volně rozmístěny po herně a pochodují na metrum písně. Současně u toho provádějí krouživé pohyby v zápěstí – „motají“ směrem vpřed. Na slova písně „leze zpátky“ dělají veškeré pohyby na opačnou stranu – chůze i „motání předloktí“ vzad. Toto cvičení také rozvíjí orientaci v prostoru, děti musejí dávat pozor, aby se s nikým nesrazily.</p>	<p>Během této činnosti při couvání se většina dětí zaměřuje na to, aby se s nikým nesrazily nebo do něčeho nenarazily, tudíž sladění pohybu s pulzací kolísá. Při couvání děti dělají menší kroky. Pohyb vpřed jsou schopné sladit s hudební složkou. Pouze čtyři děti nezvládají během pohybu zpívat. Při opakování této aktivity jsem zvolila jiné rozmístění, kde děti vytvořily kruh. Stouply si bokem do jeho středu a nechaly si mezi sebou rozestupy. V tomto uskupení se při chůzi vzad pohybovaly jistěji a nedělaly už tak malé kroky.</p>	<p>Chůze vpřed/vzad ♩ = 76</p>
<p>5. Píseň–pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky): Děti sedí u stolečku a každý má před sebou položený (na šířku) bílý předtištěný papír formátu A4 představující most a čtyři figurky představující raky. Úkolem je přenést raky přes most. Figurky umístíme na</p>	<p>Činnost s figurkami děti natolik zaujala, že ji chtěly několikrát opakovat. Postupně se jejich pohyb zpřesňoval a při třetím provedení již byly schopné sladit ho s pulzací písně. Během této aktivity dokázaly děti zpívat plynule, až na dva chlapce, kteří zpívali pouze</p>	<p>Tempo během přenášení figurek ♩ = 69</p>

<p>horní stranu papíru na předkreslené body, tak aby byly rovnoměrně rozložené podél okraje papíru. Se zpěvem je rytmicky přenášíme na spodní body na okraji papíru. Na slova „leze zpátky“ už máme všechny (4) figurky přenesené na dolním okraji papíru a připravené na cestu zpět – přenos ze spodního okraje papíru do horního.</p>	<p>útržkovitě. Tempo písničky jsem musela zpomalit a přizpůsobit tak, aby děti stihly figurku uchopit a přenést na druhý bod. Zpáteční pohyb byl pro děti náročnější, tah byl proveden o něco pomaleji, protože musely sunout figurku před sebou.</p>	
<p>6. Píseň–pohyb–grafomotorický vzor:</p> <p>Sedíme u stolu, zpíváme písničku a prstem kreslíme most – tahy shora dolů. Na slova „leze zpátky“ provádíme tahy shora dolů od místa, kde jsme skončili – tedy od konce směrem dopředu.</p> <p>Totéž nakonec provedeme tužkou nebo pastelkami.</p>	<p>Při této aktivitě měly děti dostatek času na přesunutí prstu/psacího náčiní, takže se tempo písničky nemuselo zpomalovat. Ve druhé části písničky došlo spontánně k rozdělení dětí na dvě skupiny. První pokračovala v pohybu shora dolů, zatímco druhá vedla prst/tužku zdola nahoru a sunula ji před sebou. Když jsem porovnávala grafomotorický projev dětí obou skupin, lepších výsledků dosáhla první skupina, protože stopa tužky byla přesnější a byla prováděna v souladu s pulzací. U druhé skupiny docházelo častěji k zpomalování tempa a stopa tužky byla často kostrbatá a nepřesná.</p>	<p>Obtahování vzoru prstem ♪ = 72</p> <p>Opisování grafického vzoru tužkou ♪ = 72</p>

Tabulka 8 Lekce „Šili ševci“ (píseň „Šili ševci“ – viz příloha 4)

Příprava / Struktura lekce a její plánování	Realizace a hodnocení lekce	Tempo
<p>Pomůcky: text příběhu „O veselém ševci“ (viz příloha 13, text č. 3), pracovní list (viz příloha 9), tkanička od bot, provázek nebo spletený copánek z vlny s uzly na konci (viz příloha 12, pomůcka č. 4), tužka, přezuvky/bačkory</p> <p>1. Zahájení/motivace:</p> <p>Děti vyslechnou motivační pohádku „O veselém ševci“.</p>	<p>Před samotným čtením jsem se děti ptala, zda vědí, kdo je to švec a co vlastně dělá, zda je toto povolání v dnešní době časté apod. Poté následovalo čtení pohádky. I přesto, že byla delší, děti vydržely soustředěně poslouchat. Snažila jsem se pracovat s hlasem a odlišovat pomocí něho různé postavy, aby děti příběh lépe pochopily. V textu jsem slovo „fořt“ nahradila slovem „myslivec“, u kterého děti znají jeho význam. (Až po pohádce jsem se děti zeptala, zda znají také jiná slova, kterými se dá nahradit slovo myslivec – děti znaly pouze pojem hajný.)</p>	
<p>2. Posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních):</p> <p>Otázky k pohádce – „Jak se švec jmenoval? Kolik měl dětí? Co rád dělal? Co tránilo jeho ženu? Kdo jim pomohl?“ Poté dáme dětem úkol, ať se zkusí vžít do role ševce a napodobit jeho chování, když měl starosti (byl skleslý, smutný), a poté předvést veselého ševce.</p>	<p>Na všechny otázky, které jsem položila, děti znaly správnou odpověď. Chtěla jsem po nich také, aby mi příběh vlastními slovy převyprávěly, což také díky vzájemné spolupráci dokázaly. Také jsme si řekli hlavní poselství příběhu: „Ne vždy být bohatý nutně znamená být i šťastný.“</p>	
<p>3. Specifická cvičení (posílení rozvoje zrakové a prostorové orientace):</p> <p>Děti si sundají přezuvky a učitelka je rozmístí po celé herně. Úkolem každého je co nejrychleji najít své boty, obout si je a zařadit se podél určené čáry.</p>	<p>Tato hra měla velmi rychlý průběh. Děti měly do deseti sekund boty obuté a byly seřazené u čáry. Hru jsem mohla zařadit díky malému počtu dětí v přípravné třídě a velkému prostoru herny. Ve třídách, kde se počet dětí pohybuje kolem 28, by musela být hra jinak organizována. Děti by chodily po skupinách – první by měla nejtěžší práci, protože by hledala ve velkém počtu prvků. Do poslední skupiny bych zařadila děti se slabší zrakovou percepcí, tím bych přizpůsobila náročnost úkolu a všichni by tak měli šanci na úspěch.</p>	
<p>4. Píseň – pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky):</p> <p>Předpokladem další činnosti je osvojení písně. Děti stojí v kruhu otočené čelem do jeho středu, mají mezi sebou malé rozestupy a střídavě pochodují na místě v metru písně. V části písně B na slova „šidlí, šidlí, švec“ děti předvádějí pohybem zápěstí „motání“. Na zbytek sloky propletou prsty a svírají dlaně do rytmu písně.</p>	<p>Náročnost pohybového ztvárnění odpovídala schopnostem dětí – většina z nich dokázala bez obtíží sladit pohyb s pulzací písně. Jako nejjednodušší prvek v písni se ukázalo pochodování, které zvládly při druhém opakování písně všechny děti. Je zajímavé, že dva chlapci, kterým dělá problém sladit pohybovou a hudební složku, se tentokrát udrželi a zvládli během pochodu i zpívat. Z radostné atmosféry během zpívání bylo zřejmé, že se písnička dětem líbí.</p>	<p>Pochod na místě ♩ = 74</p>

<p>5. Píseň – pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky):</p> <p>Děti sedí na koberci v kruhu a každý má před sebou tkaničku od bot, z níž si vytvoří obrazec „klikyhák“, který následně obtahuje prstem. Poté se všichni posunou o jedno místo po směru hodinových ručiček a obtahují obrazec, který vytvořil kamarád. (Inspirováno experimentální metodikou Kmentové)</p> <p>Dále si vezmeme tkaničku, provázek nebo vlnu spletenou do copánku o délce cca 20–30 cm (je dobré, když jsou na obou koncích uzly, díky nimž je zajištěné pevné držení). Na část písně A střídavě podle pulzace napínáme a povolujeme tkaničku. Na část písně B, která začíná slovy „šídli, šídli, švec“ děti předvádějí pohybem zápěstí „motání“ i s tkaničkou. Na slova „zlámal kopyto“ otočí směr a motají na druhou stranu.</p>	<p>Téměř polovina dětí namísto abstraktních obrazců tvořila konkrétní objekty – objevovaly se zde srdíčka, domečky, kolečka aj. Obtahování prstem děti bez problémů zvládaly.</p> <p>Na tuto činnost jsem měla pro každého připravený copánek spletený z vlny, na jehož koncích byly velké uzly, které sloužily k tomu, aby copánek nevyklouzával z rukou. Všechny děti až na jednoho chlapce zvládaly napínat a povolovat copánek podle pulzace. Na část písně B „motaly“, tento pohyb dokázaly udělat všechny děti. Překvapivé bylo, že i takto jednoduchá činnost děti zaujme natolik, že píseň chtěly nejméně 6x opakovat. Při každém dalším opakování písně se tempo nepatrně zrychlilo.</p>	<p>Pulzace s tkaničkou ♩ = 74–77</p>
<p>6. Píseň–pohyb–grafomotorický vzor:</p> <p>Sedíme u stolu a malujeme prstem na pracovní list. Na část písně A obtahujeme předkreslenou tkaničku u boty, na 1 takt provedeme 1 tah k následujícímu bodu. Na část písně B provádíme pohyb mimo papír, stejný jako u předchozí aktivity, tedy „motání“.</p> <p>Poté vezmeme do ruky psací náčiní a obtahujeme jím předkreslenou tkaničku, na 1 takt provedeme 1 tah tužkou k následujícímu bodu. Na část písně B si děti nechají tužku v ruce, ta znázorňuje jehlu a děti předvádějí pohybem „šití“ bot.</p>	<p>Pohyb prstem do rytmu písně dělal dětem problémy – zpívaly jen útržkovitě a vynakládaly veškeré úsilí na to, aby měly precizně a přesně spojené body, a už nedbaly na to, zda jejich pohyb vychází do rytmu písně. Jen jeden chlapec dokázal sladit pohyb s pulzací hudby. Pět dětí zvládlo činnost jen s vynaložením maximálního úsilí a až při druhém, opakovaném provedení aktivity.</p> <p>Tempo písně jsem mírně zpomalila, aby děti zvládly současně s ním provádět pohyb psacím náčiním, i přesto se jen málokomu povedlo tyto dvě složky sladit. Během činnosti jsem dětem chtěla pomoci – dávala jsem jim tlesknutím signál, kdy mají pohyb provést.</p>	<p>Obtahování vzoru prstem ♩ = 69</p> <p>Opisování grafického vzoru tužkou ♩ = 67</p>

Tabulka 9 Lekce „Ručičky“ (píseň „Ručičky“ – viz příloha 4)

Příprava/struktura lekce a její plánování	Realizace a hodnocení lekce	Tempo
<p>Pomůcky: pracovní list (viz příloha 10), tužka, bílý papír, prstýnek, šátek pro každé dítě, drobné předměty na hmatovou paměť – kamínek, šiška, autíčko, klíč, mušle, ořezávátko, figurka, vlašský ořech, kovová mince, puzzle, hrací kostka, lego kostička (viz příloha 12, pomůcka č. 5)</p> <p>1. Zahájení/motivace:</p> <p>Dám dětem hádanku, co mám schované v dlani. Pak jim ukážu, že je to prstýnek. Následuje hra „Mlsná koza“, při které jedno z dětí odejde za dveře a ostatní si mezi sebou určí toho, kdo si prsten ukryje v dlaních. Ostatní si také spojí dlaně a předstírají, že mají prsten právě oni. Pak zavolají na kozu, ta přijde a hádá, kdo má prsten u sebe.</p>	<p>Překvapilo mě, že děti tuto známou hru „Mlsná koza“ neznají, a tak jsem jim popsala průběh hry a vysvětlila její pravidla. Při realizaci hry toužily všechny děti mít schovaný prsten u sebe v dlaních. Většina dětí se snažila pomocí mimických svalů a neverbální komunikace zmást dítě, které mělo roli „kozy“ a hádalo. Pravidla hry jsem v průběhu pozměnila a přidala další dva prsteny.</p>	
<p>2. Posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních):</p> <p>Ptáme se dětí, jestli vědí, jak a podle čeho se jmenují jednotlivé prsty na ruce. Na které písmeno začínají jednotlivé názvy prstů. Víte, k čemu se používají otisky prstů? Víte, že každý z nás má jiný „originální“ otisk. Proč jsou pro nás ruce důležité a k při jakých činnostech je používáme? Následuje činnost, která nám ukáže, jak jsou naše ruce šikovné, a co díky nim dokážeme pouze pomocí hmatu rozeznat.</p>	<p>Domnívala jsem se, že je pro děti snadné vyjmenovat jména prstů, proto mě zaskočilo, že ne všechny děti toho byly schopné. Začáteční písmena u slov děti správně určily. Po ukázání obrázku, na kterém byly znázorněny otisky prstů, my děti byly schopné vyprávět celé příběhy o tom, k čemu se otisky používají a v jakých oblastech se využívají. Chlapci mi začali vyprávět různé příběhy z kriminalistiky, kde pomocí nich odhalili viníky a zloděje. Rozhovor dále směřoval k uvědomění si, že jsou pro nás ruce velice důležité. (Také jsem zmínila, že například slepí lidé pomocí hmatu i čtou apod.)</p>	
<p>3. Specifická cvičení (posílení rozvoje hmatové percepce):</p> <p>Děti sedí na koberci v kruhu se zavázanýma očima, postupně jim posílám malé předměty (kamínek, šiška, autíčko, klíč, mušle, ořezávátko, figurka, vlašský ořech, kovová mince, puzzle, hrací kostka, lego kostička). Úkolem dětí je poznat hmatem, o které předměty se jedná, a pokusit se jich co nejvíce zapamatovat. Poté děti dostanou papír a tužku a jejich úkolem je nakreslit ty předměty, které si zapamatovaly.</p>	<p>Při této činnosti se děti maximálně soustředily a během ní bylo ve třídě naprosté ticho. Poté, co doputovaly předměty zpět ke mně, si děti mohly sundat šátky a následně si šly sednout ke stolečkům, kde se snažily vzpomenout si na co nejvíce předmětů a nakreslit je na papír. Po ukončení limitu na kresbu děti odložily tužky a postupně prezentovaly předměty, které podle hmatu poznaly. Málokdo si vzpomněl na kamínek, ořezávátko, vlašský ořech a klíč. Mezi předměty, které děti nejčastěji uváděly, patřilo autíčko, šiška, lego kostka, figurka a mince. Radost mi udělal chlapec z Ruska, který si s tímto úkolem poradil i přesto, že má velmi malou slovní zásobu. Některé předměty, které nevěděl, jak se řeknou, popsal nebo dokonce</p>	

	našel „stejně“ ve třídě a přinesl je ukázat. Z dvanácti předmětů si jich tento chlapec zapamatoval 9, což je velice dobrý výsledek. Nejvíce (10) předmětů poznal a zapamatoval si chlapec, který je nejmladší ze třídy.	
<p>4. Píseň–pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky):</p> <p>Hlavním cílem této činnosti je vštípit dětem text a melodii písně. Výchozím postavením je kruh. Na slova „každá ručka má prstíčky“ vyjdeme pravou nohou vpřed a uděláme 4 kroky vždy na první dobu v taktu. Totéž vzad na slova „zavřeme je do pěstičky“. Dále se zastavíme a v rytmu písně bušíme pěstmi do sebe. Na slova „to je celá pohádka“ provedeme otočku na místě.</p>	Tempo písně během této činnosti kolísalo, začali jsme ji zpívat příliš pomalu a většina dětí šla napřed při pohybu nohou, proto jsme tempo zrychlili. Doprovodný pohyb nebyl těžký, ale i přesto ho dvě děti nezvládaly sladit s rytmem písně vůbec a 4 jen částečně – soustředily se na pohyb a nebyly schopné při něm současně zpívat. Nejčastěji problém tkví podle mě v tom, že některé děti neslyší těžkou dobu, na kterou mají vyjít. Při předchozích činnostech jsme se obvykle drželi za ruce, a tak se i méně hudebně zdatné děti „chytily“, kdežto u této činnosti musel každý vykonávat pohyb sám za sebe, a tudíž se zde projevilo to, kdo těžkou dobu slyší a kdo ji pouze „chytá“ kopírováním pohybu druhých.	Zpěv písně na počátku lekce ♩ = 68–73
<p>5. Píseň – pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky):</p> <p>Stojíme čelem do středu kruhu. Na část písně A děti obtahují ukazovákem obrys svých prstů ve vzduchu (1 prst – 1 takt). Pohyb vedeme od malíčku po ukazovák (bez palce). Na část B, tedy od repetice, děti bouchají pěstmi o sebe.</p>	V části písně A se opakoval u dětí problém, který jsem již popisovala u předchozí aktivity. Většina dětí, které nezvládaly sladit pohybovou a hudební složku v oblasti hrubé motoriky, měly problém i v oblasti jemné motoriky. Část B nezvládal po rytmické stránce pouze jeden chlapec.	Tempo během obtahování prstů ve vzduchu ♩ = 68
<p>6. Píseň–pohyb–grafomotorický vzor:</p> <p>Na pracovním listě máme položenou dlaň ruky, kterou nepíšeme. Ukazováčkem druhé ruky obtahujeme obrys 4 prstů, kromě palce (ten už je předkreslen na listě). Pohyb vedeme od malíku k ukazováku, vždy na 1 takt obkreslíme obrys jednoho prstu. Vše tak činíme do rytmu písně. Poté si vezmeme tužku a tentýž pohyb provádíme pomocí ní. Na část písně B, tedy od repetice, bušíme pěstmi do lavice v metru písně.</p> <p>7. Návrh na další činnost:</p> <p>Pracovní činnost – výroba náramků (na rozvoj jemné motoriky – navlékání korálků, těstovin nebo řetězu z kancelářských sponek.</p>	<p>Děti měly tuto činnost již procvičenou z předchozí aktivity, kde také obtahovaly obrys svých prstů ukazováčkem. Přišlo mi, že jim aktivita jde lépe na papíře než u předchozí činnosti, kde pohyb prováděly ve vzduchu.</p> <p>Kamenem úrazu bylo závěrečné provedení s tužkou. Dětem trvalo moc dlouho, než prsty u ruky obkreslí, s čímž jsem nepočítala. Tempo písně proto rapidně zpomalilo. Tato činnost byla pro děti z celé lekce nejobtížnější. Nikdo nedokázal při prvním provedení sladit pohyb tužky s pulzací písně. Také při této činnosti polovina dětí přestala zpívat. Pro mne z toho plyne poznatek, že příště musí být na grafomotorickém listě celá dlaň již předkreslena, aby se neztrácel čas obkreslováním.</p> <p>Výrobu náramků jsme z časových důvodů již nerealizovali.</p>	<p>Obkreslování obrysu prstů ukazováčkem na pracovním listě ♩ = 67</p> <p>Obkreslování obrysu prstů tužkou ♩ = 58</p>

Píseň „Pásla ovečky“ figuruje v MDS, výzkum Nevoralové ale potvrdil, že sladění kreslení vzoru s pulzací písničky je velmi obtížné. Proto se snažím vyzkoušet použití této písničky ve zcela jiné vazbě.

Tabulka 10 Lekce „Pásla ovečky“ (píseň „Pásla ovečky“ – viz příloha 4)

Příprava/struktura lekce a její plánování	Realizace a hodnocení lekce	Tempo
<p>Pomůcky: rekvizity, obrázky, tři zvonečky, tužka, grafomotorický pracovní list (viz příloha 11), ponožky plněné rýží (viz příloha 12, pomůcka č. 6), šátek</p> <p>1. Zahájení/motivace:</p> <p>Sedneme si do kruhu a uprostřed něj rozložíme rekvizity a obrázky, které vycházejí z textu písničky (pasáček, ovečky, zelenou čtvrtku, černou čtvrtku, les, boty). Úkolem dětí je uhodnout, o kterou písničku se jedná.</p>	<p>Po zadání úkolu bylo vidět, jak se děti soustředí a snaží se přijít na odpověď. Bylo zajímavé pozorovat jejich myšlenkové pochody, když se snažily dát do souvislosti jednotlivé rekvizity a obrázky tak, aby do sebe zapadaly. Po chvíli děti úkol vyřešily a začaly písničku spontánně zpívat.</p>	<p>Spontánní zpěv dětí</p> <p>$J = 118$</p>
<p>2. Posílení jazykových kompetencí a komunikačních dovedností (verbálních i neverbálních):</p> <p>Píseň je nositelem děje – každé dítě si vybere jednu z rekvizit a pokusí se s nimi vytvořit řadu podle dějové posloupnosti písničky. Poté písničku společně zpíváme a děti reagují na „své“ slovo v písni vzpažením rukou a zvednutím rekvizity nad hlavu. Tato část slouží zároveň jako kontrola, zda děti písničku seřadily správně. Poté si děti mezi sebou rekvizity vymění a už se neřadí podle dějové posloupnosti, ale utvoří kruh. Postaví se čelem do jeho středu a vždy, když slyší, že se zpívá „o jejich“ rekvizitě, ji vzpažením rukou zvednou nad hlavu. Toto cvičení vyžaduje od dětí pozornost, soustředěnost, rychlou reakci a také schopnost vybavovat si text písničky dopředu.</p>	<p>Děti byly velmi pohotové a obrázky si během krátké chvíle rozebraly. Největším úskalím je podle mě vzájemná domluva a spolupráce při řazení obrázků. Nakonec se role organizátorů zhostily tři děti, zbylý počet dětí jejich autoritu respektoval a řadily se podle jejich pokynů. Děti si v průběhu řazení musely písničku několikrát přezpívat, aby zjistily posloupnost slov v textu. Na konci této části jsme společně písničku zazpívali, abychom ověřili správnost dějové posloupnosti a děti při ní zvedaly obrázky slov, která se v tu dobu objevila v textu. Tempo písničky jsme zpomalili, ale i přesto měla většina dětí opožděnou reakci a rekvizitu zvedaly spíše až potom, co bylo slovo zazpíváno. Výměnu rekvizit mezi dětmi jsem z časových důvodů vynechala a přešli jsme na následující činnost.</p>	<p>Tempo písničky při zvedání obrázků</p> <p>$J = 112$</p>
<p>3. Specifická cvičení (posílení rozvoje sluchové percepce a prostorové orientace):</p> <p>Hra na sluchovou percepci a prostorovou orientaci „Pasáček hledá ve tmě své ovečky“. Jedno z dětí, „pasáček“, si lehne do středu kruhu, zaváže si oči šátkem, zakryje se dekou a dělá, že spí. Ostatní děti „ovečky“ se za zpěvu písničky rozmístí po herně. Během ní rozdává učitelka třem dětem</p>	<p>Tato hra měla u dětí úspěch – každé z dětí si chtělo vyzkoušet, jak roli pastýře, tak roli jedné z oveček, proto se čas této hry značně prodloužil. Některé děti se v roli pastýře dlouho rozhodovaly, odkud zvuk přichází, a jejich pohyb byl velmi nejistý. Jiné se dokonce musely vracet a vydat se jiným směrem. Myslím, že se tato hra povedla i díky tomu, že děti vydržely být po celou dobu v tichosti</p>	

<p>zvonečky. Po dozpívání písně se pasáček probudí a zjistí, že už je venku tma a on nemá zahnané své 3 ovečky. Podle postupného cinkání jednotlivých zvonečků se pasáček snaží ukázat směr, odkud zvuk přichází, případně se za ním může i vydat.</p>	<p>a vzájemně se nerušily.</p>	
<p>4. Píseň–pohyb (cvičení na rozvoj hrubé motoriky):</p> <p>Stojíme v kruhu a zpíváme píseň „Pásla ovečky“. Děti stojí na místě, drží se za ruce a pohybují rukama směrem do středu kruhu – předpažení a zpět do zapažení. Na slova „já na ni“ půjdeme 3 kroky vpřed do středu kruhu, poté 5x zadupeme, na slova „ona zas“ půjdeme 3 kroky dozadu, poté 5x potichu přešlapujeme po špičkách. Od slova „houfem“ pokračujeme stejně jako v první části písně.</p>	<p>Zpočátku jsme písničku zpívali v pomalejším tempu, ale během realizace jsem viděla, že některé děti jdou napřed v pohybu rukou, tak jsem tempo písně přizpůsobila jejich pohybu a došlo ke zrychlení. Náročnost pohybového ztvárnění odpovídala schopnostem dětí – většina z nich dokázala sladit pohyb s pulzací písně, alespoň v některé její části. Jako nejjednodušší prvek v písni se ukázalo dupání na slova „dupy, dupy, dup“, kde došlo k přesnému vnímání a zachycení rytmu písně všemi dětmi. Naopak nejobtížnější byl pro děti počáteční pohyb rukou do rytmu písně – některým dalo práci, aby pohyb rukou sjednotily s ostatními dětmi.</p>	<p>Zpěv písně s pohybovým doprovodem $\downarrow = 118-122$</p>
<p>5. Píseň–pohyb (cvičení na rozvoj jemné motoriky):</p> <p>Klečíme na koberci, každé dítě má před sebou dvě ponožky naplněné rýží. Zpíváme píseň a doprovázíme ji úderem pěstí do ponožek. Na první 3 doby (jeden takt) udeříme na každou dobu v taktu levou rukou do levé ponožky. V dalším taktu udeříme na každou dobu pravou pěstí do pravé ponožky. Na slova „já na ni“ udeříme současně 3x oběma pěstmi do ponožek, poté na slova „dupy, dupy, dup“ bušíme (forte) střídavě oběma pěstmi na každou osminovou dobu. Na slova „ona zas“ udeříme současně 3x oběma pěstmi do ponožek, poté na slova „cupy, cupy, cup“ slabě (piano) ťukáme rytmus střídavě levým a pravým ukazovákem na každou osminovou hodnotu v textu. Od slova „houfem“ pokračujeme stejně jako v první části písně. (Inspirováno experimentální metodikou Nevoralové)</p>	<p>Před samotnou realizací jsem musela dát dětem čas, aby se seznámily s pomůckou – ponožkami plněnými rýží. Poté jsem děti třídobý úder do ponožek učila na ostinato „o-več-ky“ (nebo „raz-dva-tři“). Když se děti chytaly a zvládaly třídobý rytmus přenést bušením do ponožek, přidaly jsme i zpěv písně. Jen čtyři děti dokázaly současně zpívat a bušit ve správném rytmu do ponožek. Ostatní si potřebovaly říkat slovo „ovečky“, aby neztratily pulzaci. Tuto činnost jsme mnohokrát opakovali v různých variantách a bylo vidět, jak postupně dochází ke zlepšování v sjednocení pohybu a pulzace. Dětem také hodně pomohla varianta, při které jsme píseň nezpívali na slova, ale brumendem, a já jsem do brumenda říkala ostinatní slovo „ovečky“.</p>	<p>$\downarrow = 116$</p>
<p>6. Píseň–pohyb–grafomotorický vzor:</p> <p>Sedíme u stolu a malujeme prstem na pracovní list. Na část písně A obtahujeme levou stranu stromu, u části B provádíme pohyb mimo papír. (Na slova „dupy, dupy, dup – děti bouchají pěstmi do lavice a na slova cupy, cupy, cup“ střídavě pokládají polštářky ukazováku a malíku na stůl.) Poté pokračují v části písně A, a obtahují druhou stranu stromu.</p> <p>Nakonec si vezmou do ruky tužku a provádějí tentýž pohyb, jako</p>	<p>Po rozdání grafomotorických listů si děti prohlédly vzor a obtáhly jeho obrys prstem. V další fázi již obtahovaly vzor současně se zpěvem písně. Téměř všem dětem se dařilo vést prst v rytmu písně a současně ji také zpívat.</p> <p>Na obtahování vzoru tužkou děti potřebovaly více času, a proto se tempo písně mírně zpomalilo. Vyskytl se zde i problém – děti jsou po celý rok vedeny k tomu, aby byl grafomotorický list pečlivě a precizně vyplněný, proto se až příliš soustředí na přesnost vedení</p>	<p>Obtahování vzoru prstem $\downarrow = 119$</p> <p>Opisování grafického vzoru tužkou $\downarrow = 113$</p>

<p>prováděly ukazovákem v předchozí části, s výjimkou části B (aby nemusely odkládat tužku, nechají si ji v ruce a místo tlučení pěstmi o lavici dělají tužkou ve vzduchu malé tečky do rytmu písňe).</p>	<p>tužky po předkreslené čáře a nedbají už tolik na souhru pohybu tužky a tempa písňe. Z tohoto důvodu hodnotím za úspěšnější cvičení, ve kterém děti obtahují vzor ukazovákem.</p>	
---	---	--

5.5 Výsledky výzkumného šetření

5.5.1 Výsledky výzkumu vzhledem ke stanoveným výzkumným cílům

V této kapitole uvádím výsledky výzkumného šetření, které jsem vypracovala na základě výzkumných cílů. Stěžejním bodem této práce bylo *vytvoření metodické řady lekcí hudebních a grafomotorických činností vycházejících z MDS*. Strukturu vlastních lekcí jsem vypracovala na základě dané osnovy MDS. Této osnovy jsem se držela a aplikovala ji na jiných písních. Při výběru jsem se snažila přihlížet k tomu, aby svým obsahem byly blízké dětskému světu, a především aby jejich vžité tempo nebylo příliš rychlé. Dále jsem ke všem lekcím vytvářela grafomotorické listy, které jsou zařazeny do příloh této práce (viz přílohy 5–11). Podrobný popis vytvořené metodické řady lekcí uvádím výše v tabulkách 6–10. Je v nich obsažen také podrobný popis *realizace a následné hodnocení obtížnosti a přiměřenosti dílčích aktivit v přípravné třídě*. Pro větší přehlednost jsem vypracovala souhrnnou tabulku, v níž hodnotím úspěšnost dílčích aktivit u jednotlivých lekcí (viz tabulka 11). Tato tabulka obsahuje názvy dílčích aktivit, jejich procentuální úspěšnost v oblasti sladění pohybu s pulzací nebo rytmem vybrané písně a interval kolísání tempa.

Tabulka 11 Úspěšnost aktivit

Název aktivity	Procentuální úspěšnost aktivity	Interval kolísání tempa
Lekce „Honzík sedí za pecí“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	48 %	♩ = 69–82 výchozí tempo ♩ = 82
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	65 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	61 %	
Lekce „Ráček“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	73 %	♩ = 69–76 výchozí tempo ♩ = 74–76
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	76 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	51 %	
Lekce „Šili ševci“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	85 %	♩ = 67–77 výchozí tempo ♩ = 74
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	96 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	63 %	
Lekce „Ručičky“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	61 %	♩ = 58–73
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	53 %	

Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	63 %	výchozí tempo ♩ = 68–73
Lekce „Pásla ovečky“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	62 %	♩ = 113–122 výchozí tempo ♩ = 118
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	75 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	85 %	

5.5.2 Výsledky výzkumu vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám

Na počátku psaní této práce jsem si položila výzkumnou otázku: *Odpovídají vytvořené lekce psychomotorickým předpokladům a vývojovému stadiu dětí v přípravné třídě?* Na tuto otázku chci odpovědět prostřednictvím pěti vypracovaných tabulek, které ukazují výsledky bodového a procentuálního hodnocení úspěšnosti jednotlivých dětí při aktivitách. Počet bodů, které děti za odvedenou práci obdržely, jim byl přidělen podle škály, která posuzuje úroveň sladění pohybu a hudby na úrovni HM, JM a grafomotoriky (viz tabulka 3). Dále tyto tabulky obsahují procentuální hodnotu celkové úspěšnosti jednotlivých aktivit (viz příloha 14, tabulky 12–16). Pro lepší přehlednost jsem z těchto pěti tabulek vytvořila jednu souhrnnou, která ukazuje procentuální úspěšnost jednotlivých dětí v každé z lekcí, ze které jsem dále vypočítala i výslednou úspěšnost každého dítěte (viz tabulka 17).

Tabulka 17 Celkové vyhodnocení úspěšnosti individuálních dětí v jednotlivých aktivitách lekcí

Děti / jejich úspěšnost	Lekce „Hončík sedí za pecí“	Lekce „Ráček“	Lekce „Šili ševci“	Lekce „Ručičky“	Lekce „Pásla ovečky“	Výsledná úspěšnost
CH1	67 %	75 %	83 %	41 %	92 %	72 %
CH2	58 %	33 %	75 %	50 %	75 %	58 %
CH3	50 %	75 %	83 %	50 %	67 %	65 %
CH4	58 %	83 %	92 %	58 %	75 %	73 %
CH5	33 %	42 %	50 %	41 %	42 %	42 %
CH6	67 %	91 %	100 %	92 %	100 %	90 %
CH7	50 %	58 %	75 %	58 %	67 %	61 %
CH8	67 %	58 %	75 %	50 %	92 %	68 %
CH9	50 %	50 %	92 %	67 %	83 %	68 %
CH10	58 %	67 %	75 %	58 %	75 %	67 %
D1	41 %	91 %	83 %	67 %	67 %	78 %
D2	83 %	58 %	83 %	58 %	42 %	65 %
D3	75 %	91 %	92 %	83 %	83 %	85 %

Za povšimnutí stojí výkon chlapce CH6, jehož výsledná úspěšnost dosahuje 90 % a ve dvou z pěti lekcí se mu podařilo dosáhnout 100% úspěšnosti. Naopak nejhorších výsledků dosáhl chlapec s přiděleným kódem CH5, jehož průměrná úspěšnost ze všech lekcí dosáhla pouhých 42 %. Myslím, že u tohoto chlapce je hlavním důvodem neúspěšnosti jeho nepozornost a motorický neklid. (Tento chlapec měl OŠD z důvodu celkové nezralosti CNS a projevy ADHD, výchovné problémy, kolísání soustředění, grafomotorické obtíže a mnohočetnou dyslálii.) U tohoto chlapce jsem také provedla pedagogickou diagnostiku, kterou jsem zařadila do příloh této práce (viz příloha 3.) Dále bych chtěla poukázat na vysokou výslednou úspěšnost dvou dívek s kódy D1 a D3.

Abych mohla doložit tvrzení, že *vytvořené lekce odpovídaly psychomotorickým předpokladům a vývojovému stadiu dětí přípravné třídy*, a zjistit hodnotu, která bude vyjadřovat úspěšnost celé metodické řady lekcí, musela jsem jednotlivé dosažené výsledky zprůměrovat. **Výsledkem je 69% úspěšnost metodické řady lekcí. Odpověď na výše položenou otázku tedy zní: převážně ano.**

Na základě získaných zkušeností bych provedla tyto úpravy:

- Zařadit lekci „Honzík sedí za pecí“ na konec metodické řady. (Ukázalo se, že je pro děti nejnáročnější.) Podle mého názoru je velmi důležité, aby při prvotním setkání s metodou děti zažily úspěch.
- Upravit pracovní list „Honzík sedí za pecí“. Zvětšit čtvercový vzor a eliminovat počet přestupů psacího náčiní (tzn. obtahovat pouze jeden čtvercový vzor po celou sloku písně).
- Upravit pracovní list k lekci „Ručičky“ – předkreslit celou dlaň i s prsty.
- Připravit vzorové řešení k jednotlivým pracovním listům, aby děti viděly, že naznačená čára „jen“ směřuje pohyb po předkreslené čáře. Tím odbourat představu, že stopa tužky musí být vedena přesně podle předtištěného vzoru.

Dále jsem vypracovala tabulku, která vyhodnocuje úspěšnost jednotlivých lekcí (viz tabulka 16).

Tabulka 18 Vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých lekcí

Název aktivity	Procentuální úspěšnost jednotlivých aktivit	Výsledná úspěšnost lekce
Lekce „Honzík sedí za pecí“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	48 %	58 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	65 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	61 %	
Lekce „Ráček“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	73 %	67 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	76 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	51 %	
Lekce „Šili ševci“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	85 %	81 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	96 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	63 %	
Lekce „Ručičky“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	61 %	59 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	53 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	63 %	
Lekce „Pásla ovečky“		
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	62 %	74 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	75 %	
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	85 %	

Nejméně obtížné byly pro děti aktivity z lekce „Šili ševci“. Při činnosti zaměřené na sladění hudby a pohybu v oblasti JM dosáhly 96% úspěšnosti – byla to aktivita, při které napínaly a povolovaly provázek do pulzace písně. V této lekci byla také úspěšná aktivita na sladění hudby a pohybu v oblasti HM – kde děti zpočátku pochodovaly do rytmu písně. Dále bych chtěla upozornit na úspěšnost grafomotorického listu „Pásla ovečky“, u kterého se dětem nejlépe zdařilo sladit pohyb psacího náčiní s pulzací hudby.

Druhá výzkumná otázka zní: *Dokážou děti sladit pohyb s pulzací písně během jednotlivých aktivit v úrovni hrubé motoriky, jemné motoriky a grafomotoriky? Ve které oblasti jim souhra činí největší obtíže?* Odpověď na tuto otázku zní: **Ano, děti částečně**

dokážou sladit pohyb s pulzací písňě během jednotlivých aktivit v úrovni HM, JM a GFM. Procentuální úspěšnost této souhry uvádím v tabulkách 17 a 18.

V průběhu realizace metodické řady jednotlivých lekcí jsem vyzorovala, že **dětem dělá největší problém sladit hudbu a pohyb v oblasti GFM.** Dokazuje to i fakt, že při GFM činnostech docházelo k největšímu poklesu tempa během lekcí.

Také jsem vyzorovala, že pokud u dítěte nedojde k sladění hudby a pohybu v úrovni HM a JM, přenesse se zpravidla tento neúspěch i do oblasti GFM.

Možnou příčinou je, že jsou děti po celý rok vedeny k tomu, aby byly grafomotorické listy pečlivě a precizně vyplněné – proto se více soustředí na přesnost vedení tužky po předkreslené čáře a už tolik nedbají na souhru pohybu tužky a pulzace písňě. Dalším důvodem může být i špatná znalost textu písňí.

6 DISKUSE

Cíle bakalářské práce byly splněny a výzkumná otázka byla zodpovězena, avšak přesto se v průběhu výzkumného šetření objevila řada dílčích nedostatků a otázek, na které bych v této kapitole chtěla poukázat.

Jak jsem již uvedla v kapitole Použité výzkumné metody, rozšířila jsem čtyřbodovou škálu Nevoralové o pátý bod. Tedy už nedocházelo k tomu, že jsem musela hodnotit jednotlivé aktivity pŕľbody. Objevila se však jiná otázka – zda je možné podle škály přesně posoudit úroveň každého dítěte při jednotlivých aktivitách. Během realizace se daná aktivita několikrát opakuje, a ne vždy dosahují děti stejného výsledku (například jednou se dítěti podařilo sladit pohyb s hudební složkou, a napodruhé už ne.) *„Jak tedy objektivně posoudit jeho výsledek, pokud během lekce u stejné činnosti kolísal?“*

Ředitelka školy, v jejíž třídě jsem lekce realizovala, byla některými aktivitami nadšená a projevovala o ně velký zájem, také v nich spatřovala určitý potenciál při rozvoji GFM a počátečního psaní. Upozornila mě však na jistý nedostatek, který spatřovala v mém výzkumu. Výzkumné šetření jsem prováděla až na konci školního roku – v této době už měly děti zafixováno, že grafomotorický list má být precizně vyplněn a stopa tužky má být vedena přesně podle předtištěného vzoru. To se projevilo negativně při mém výzkumu – děti se v první řadě snažily o co nejlepší grafomotorický výsledek a nedbaly už tolik na to, aby byl pohyb tužky veden v souladu s pulzací hudby. Z tohoto důvodu by bylo vhodnější výzkum realizovat na počátku školního roku nebo v jeho průběhu, kdy ještě není kladen takový důraz na preciznost psaného projevu. Tento problém, by mohlo zmírnit zhotovení vzorového řešení ke každému pracovnímu listu. Na něm by děti viděly, že naznačená čára „jen“ směřuje a že opakované obtahování není po úplně stejné stopě. Tím odbouráme představu, že stopa tužky musí být vedena přesně podle předtištěného vzoru.

Dále jsem si uvědomila důležitost znalosti textu písně. Během výzkumu jsem zjistila, že děti dosahují lepších výsledků, pokud píseň již delší dobu znají a její text mají vrytý v paměti. Myslím, že tento fakt měl podíl na úspěšnosti grafomotorického listu lekce „Pásla ovečky“, jejíž text děti dobře znaly.

I přes veškerou snahu, se mi nepodařilo navrhnout lekce tak, aby v jejich průběhu nedocházelo ke kolísání tempa. Vždy bylo nutné tempo podřídít motorickým schopnostem dětí. Tentýž problém se také objevil u inovovaných lekcí vytvořených Nevoralovou. Ta zmiňuje, že kolísání tempa u inovovaných lekcí nebylo už tak velké jako u původní verze MDS. Inovací tedy došlo k částečnému zmírnění kolísání tempa v průběhu lekcí.

Díky výběru vhodnějších písní (než u původní verze MDS) došlo při lekcích snáze ke sladění hudebních činností s grafomotorickými. Pracovní listy k písním byly vytvořené tak, aby počet a délka tahů provedených tužkou odpovídaly počtu a délce slabik. I v jedné mé lekci se potvrdilo, že je nutné hledat hudební podklad s frázemi oddělenými pauzou, která poskytuje čas na přenesení tužky. U MDS je tento problém velmi častý.

Jsem si také vědoma toho, že pokud by závěry mého výzkumného šetření měly být označeny za objektivnější, musel by výzkum probíhat po delší dobu a ve více přípravných třídách. Za takových podmínek by ovšem závěry výzkumu mohly být jiné, jelikož v každém zařízení je rozdílný kolektiv.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit metodickou řadu lekcí, které by svým obsahem mohly přispět k inovaci hudební složky české verze MDS. Proto jsem se v teoretické části zabývala odvětvími grafomotorika a hudební výchova, které tato metoda propojuje. Zde mě upoutala věta od Drábka, který říká, že *cílem pohybové výchovy je objevení jednoty pohybu a hudby* – tento faktor je velice důležitý pro posun celé MDS.

Dále jsem se v teoretické části práce věnovala samotné MDS, uvedla jsem její cíle, složky a strukturu, z níž jsem vycházela při tvorbě vlastní metodické řady. V závěrečné kapitole teoretické části jsem se zabývala posláním přípravných tříd, jejich organizací a specifiky vzdělávání v nich. Dítě se učí prostřednictvím MDS uvolňovat zápěstí i celou paži, a tím dochází k uvolněnému a hladkému písemnému projevu. Proto se ukázalo jako ideální aplikovat tuto řadu na děti s OŠD v přípravné třídě.

Hlavními cíli praktické části, bylo vytvořit metodickou řadu lekcí hudebních a grafomotorických činností vycházejících z MDS, realizovat ji a vyhodnotit její přiměřenost v přípravné třídě. Při realizaci lekcí jsem využila metodu zúčastněného pozorování a nástroje škálování. Strukturu vlastních lekcí jsem vypracovala na základě dané osnovy MDS. Této osnovy jsem se držela a aplikovala ji na jiných písních – což se ukázalo jako dobré řešení. Dále jsem ke všem lekcím vytvářela grafomotorické listy, u dvou z nich jsem při realizaci objevila dílčí nedostatky, které jsem zmínila v závěru výzkumného šetření a navrhla jejich úpravu.

Dále jsem odpovídala na výzkumné otázky, které byly úzce provázané s výzkumnými cíli. Zjišťovala jsem, zda vytvořené lekce odpovídaly psychomotorickým předpokladům a vývojovému stádiu dětí v přípravné třídě. Výsledky výzkumu ukázaly, že lekce v 69 % odpovídaly vývojovému stádiu dětí. Je pro mě tedy velkou výzvou pracovat dále na inovaci lekcí a vychytat jejich slabá místa.

Domnívám se, že inovace hudební složky MDS má velký význam a smysl. Spatřovala jsem je především při realizaci metodické řady lekcí v přípravné třídě. Pro děti byly dílčí aktivity atraktivní, přinášely jim radost a současně je všestranně rozvíjely.

SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Rozvoj grafomotoriky: jak rozvíjet kreslení a psaní*. Brno: Computer Press, 2006. Dětská naučná edice. ISBN 80-251-0977-1.

BOGDANOWICZ, Marta. *Metoda Dobrego Startu (MDS) Marty Bogdanowicz. Witamy na stronie domowej Prof. zw. dr hab. Marty Bogdanowicz: Metoda dobrego startu* [online]. [cit. 2018-20-06]. Dostupné z: <http://www.martabogdanowicz.pl/>

BOGDANOWICZ, Marta a Jana SWIERKOSZOVÁ. *Metoda Dobrého Startu*. Ostrava: KASIMO, 1998. ISBN 80-902497-0-1.

ČAPKA, František a Květoslava SANTLEROVÁ. *Vývoj písma v kostce*. Brno: DATIS, 1994. DATIS – Daněk.

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-693-3.

DRÁBEK, Václav. *Stručný průvodce hudební psychologií*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-161-3.

HAZUKOVÁ, Helena. *Rozvíjíme rozumové schopnosti dětí: dítě a jeho psychika – poznávací schopnosti a funkce*. Praha: Raabe, 2014. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-807496-169-4.

JANOVSKÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-4939-6.

KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klíma a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247--1040-4.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

- MINAŘÍKOVÁ, Lenka. Malované písničky. In: *Metodický portál RVP inspirace a zkušenosti učitelů: Malované písničky* [online]. 2010 [cit. 2018-07-06]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/PME/6783/MALOVANE-PISNICKY.html/>
- MLČÁKOVÁ, Renata. *Grafomotorika a počáteční psaní*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2630-4.
- MŠMT © 2018 MŠMT, odbor školské statistiky, analýz a informační strategie [online]. [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- NEVORALOVÁ, Eva. *Hudební činnosti v rozvoji grafomotoriky*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Mgr. Milena Kmentová, Ph.D.
- PALKOSKOVÁ, Alena. *Hudební činnosti v Mateřské škole Dobřany – Stromořadí (zaměřeno na třídu Rybičky)*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita.
- RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1.
- SPÁČILOVÁ, Hana a Libuše ŠUBOVÁ. *Příprava žáka na psaní: rozvíjení grafomotoriky a zrakového vnímání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0761-2.
- SVOBODOVÁ, Jaroslava. *Metodika rozvoje grafomotoriky a počátečního psaní*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2001.
- ŠVENGROVÁ, Nikola. *Specifika hudebních činností v mateřských školách*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita.
- ZACHOVÁ, Zdeňka. *Specifika hudebního vzdělávání v mateřských školách*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

7 SEZNAM ZKRATEK

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

CNS – centrální nervová soustava

GFM – grafomotorika, grafomotorický

HM – hrubá motorika

JM – jemná motorika

MDS – Metoda dobrého startu

MŠ – mateřská škola

např. – například

OŠD – odklad školní docházky

PedF UK – Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ZUŠ – základní umělecká škola

ŠVP – školní vzdělávací program

viz – podívej se na

ZŠ – základní škola

SPU – specifické poruchy učení

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Přípravy na vzdělávací činnosti (realizované v rámci předvýzkumu)

Příloha 2 Analýza dětské kresby (předvýzkum)

Příloha 3 Realizovaná pedagogická diagnostika

Příloha 4 Notový zápis písní použitých v lekcích

Příloha 5 Pracovní list č. 1, „Honzík sedí za pecí“ (malý vzor – tužka)
Příklad dětského řešení

Příloha 6 Pracovní list č. 2 „Honzík sedí za pecí“ (velký vzor – prst)

Příloha 7 Pracovní list č. 3 „Ráček“ (malý vzor – tužka)
Příklad dětského řešení

Příloha 8 Pracovní list č. 4 „Ráček“ (velký vzor – prst)

Příloha 9 Pracovní list č. 5 „Šili ševci“ (malý vzor – tužka)
Příklad dětského řešení

Příloha 10 Pracovní list č. 6, „Ručičky“ (malý vzor – tužka)
Příklad dětského řešení

Příloha 11 Pracovní list č. 7, „Pásla ovečky“ (malý vzor – tužka)
Příklad dětského řešení

Příloha 12 Fotografie pomůcek

- Pomůcka č. 1 čtyři kostičky lega
- Pomůcka č. 2 čtvercová síť 3 x 3 a 9 fazolí
- Pomůcka č. 3 čtyři hrací figurky
- Pomůcka č. 4 copánek spletený z vlny s uzly na konci
- Pomůcka č. 5 drobné předměty na hmatovou paměť
- Pomůcka č. 6 ponožky plněné rýží

Příloha 13 Motivační texty (příběhy, pohádky a básničky)

- Text č. 1 „Jednou ve snu“
- Text č. 2 „Vodní královna“

- Text č. 3 „O veselém ševci“

Příloha 14 (Tabulky 12–16) Podrobné vyhodnocování úspěšnosti individuálních dětí
v jednotlivých aktivitách lekcí

- Tabulka 12 Vyhodnocení lekce „Honzík sedí za pecí“
- Tabulka 13 Vyhodnocení lekce „Ráček“
- Tabulka 14 Vyhodnocení lekce „Šili ševci“
- Tabulka 15 Vyhodnocení lekce „Ručičky“
- Tabulka 16 Vyhodnocení lekce „Pásla ovečky“

9 SEZNAM TABULEK

- Tabulka 1 Přípravné třídy – školy, třídy, děti
- Tabulka 2 Přípravné třídy – věková struktura dětí
- Tabulka 3 Škála k hodnocení sladování hudby a pohybu na úrovni HM, JM a GFM
- Tabulka 4 Přehled dětí navštěvujících přípravnou třídu a důvod OŠD
- Tabulka 5 Realizace výzkumného šetření
- Tabulka 6 Lekce „Honzík sedí za pecí“
- Tabulka 7 Lekce „Ráček“
- Tabulka 8 Lekce „Šili ševci“
- Tabulka 9 Lekce „Ručičky“
- Tabulka 10 Lekce „Pásla ovečky“
- Tabulka 11 Úspěšnost aktivit
- Tabulky 12–16 Podrobné vyhodnocování úspěšnosti individuálních dětí v jednotlivých aktivitách lekcí
- Tabulka 12 Vyhodnocení lekce „Honzík sedí za pecí“
 - Tabulka 13 Vyhodnocení lekce „Ráček“
 - Tabulka 14 Vyhodnocení lekce „Šili ševci“
 - Tabulka 15 Vyhodnocení lekce „Ručičky“
 - Tabulka 16 Vyhodnocení lekce „Pásla ovečky“
- Tabulka 17 Celkové vyhodnocení úspěšnosti individuálních dětí v jednotlivých aktivitách lekcí
- Tabulka 18 Vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých lekcí

PŘÍLOHY

Příloha 1 Přípravy na vzdělávací činnosti (realizované v rámci předvýzkumu)

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 19. 3. 2018

Počet dětí: 13

Homogenně uspořádaná třída: přípravná třída, děti s odkladem školní docházky

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Výtvarná činnost – rozkvetlá jarní zahrada s kuřátky

Cíl:

- rozvíjet jemnou motoriku,
- zvládnout jednoduché pracovní úkoly,
- seznámit se s méně známými technikami – tisk houbičkou (tráva), tisk bramborou (tělo kuřete), tisk vidličkou (tulipán),
- dokončit zadaný úkol.

Didaktická analýza cíle:

- záměrně se soustředit na činnost,
- vědomě využívat některých smyslů,
- prožívat radost ze zvládnutého,
- vést děti k dokončení úkolu.

Organizace: skupinová činnost ve třídě u stolečků

Pomůcky: houbičky, brambory, vidličky, tempery, bílá čtvrtka formátu A4, černý fix, štětec

RVP PV

Dítě a jeho tělo:

- osvojit si věku přiměřené dovednosti,
- rozvíjet jemnou motoriku,
- vnímat a rozlišovat některé tvary kolem sebe,
- zvládat jednoduché pracovní úkony.

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet tvořivost,
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Metodický postup:

1) Motivace

Ukázka hotového obrázku + rozhovor, co je na obrázku? (Jak se jmenují matka a otec od kuřátka? Poznáte, co je na obrázku za kytičku? Připomíná vám tvar jejího květu nějaký předmět, jaký?)

2) Vlastní postup

Na dolní část čtvrtky uděláme travičku otisknutím houbičky. Poté potřeme žlutou temperou rozkrojenou bramboru a otiskneme ji na papír nad travu. Také potřeme vidličku a otiskneme ji na čtvrtku. Nakonec domalujeme kuřátka zobáček, nohy, oko a tulipánům domalujeme sponky a lístečky.

3) Závěr činnosti

Pochvala dětí za jejich dokončenou práci. Po uschnutí si hotové jarní obrázky vyvěsíme ve školce jako výzdobu.

Fotodokumentace činnosti:

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- Za pozitivní v realizované výuce považují fakt, že si děti vyzkoušely práci technikami, které dobře neznají. Tisk bramborou a vidličkou je fascinoval natolik, že zaplnily celou plochu čtvrtky (někdy až příliš – dělaly jeden tulipán vedle druhého).
- Mnoho dětí zpočátku zkoušelo experimentovat a míchat do sebe různé barvy. Většinou jim pak vznikla hnědá barva, která se jim nelíbila, a proto nakonec některé z nich míchání barev vzdaly a použily barvu hned z tuby.
- Za negativní v realizované výuce považují pouze nedostatek času – děti mají určeny 20minutové bloky, přičemž ne vždy tento čas stačí k dokončení úkolu.

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 19. 3. 2018

Počet dětí: 13

Homogenně uspořádaná třída: přípravná třída, děti s odkladem školní docházky

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Pohybové hry

Cíl:

- rozvoj hrubé motoriky, rychlosti, obratnosti a postřehu,
- nácvik dechové gymnastiky.

Didaktická analýza cíle:

- **výchovné cíle:**
 - respektování pravidel pohybových her,
- **vzdělávací cíle:**
 - získat povědomí o některých zvířátkách,
- **dovednostní cíle:**
 - rozvoj hrubé motoriky, postřehu, rychlosti a obratnosti,
 - nácvik dechové gymnastiky,
 - pochopení pravidel hry.

Organizace: kolektivní činnost v herně

Pomůcky: brčka, papírové kytičky, obruče

RVP PV

Dítě a jeho tělo:

- osvojovat si věku přiměřené dovednosti,
- rozvíjet hrubou motoriku,
- zvládat jednoduché pracovní úkony.

Dítě a jeho psychika:

- udržet pozornost,
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Metodický postup:

1) Motivace

„Děti, víte, které zvířátko sbírá pyl z květin?“ „Včeličky, a my si na ně dnes spolu zahrajeme.“

2) Vlastní postup

Pohybová hra „Na Včeličky“ (na dechovou gymnastiku):

- rozhovor o včeličkách,
- každému dítěti rozdám brčko určité barvy (sosáček) a podle něho musí najít úl stejné barvy (obruč), do kterého patří, a stoupnout si k němu,
- po třídě budou volně rozházené papírové květiny, které budou mít včeličky za úkol nasát a donést k sobě do úlu.

Pohybová hra „Na Doupátka“:

- Otázka: „Víte, která zvířátka žijí v lese? Liška, zajíc, jelen, jezevec, veverka, kuna, ptáček, divoké práce, včeličky...“
- Otázka: „Víte, kde bydlí zvířátka v lese?“ „Jak se jmenují jejich obydlí?“ Nora doupě, hnízdo...“
- Děti udělají dvojice, v nichž si stoupnou čelem k sobě a chytanou se za ruce (utvoří doupátko).
- Jedna z dvojic neudělá doupátko, ale bude představovat lišku a zajíce.
- Zajíc utíká před liškou a může se zachránit tím, že se schová do doupátka a chytí se jednoho dítěte z dvojice za ruce.
- Druhé dítě z dvojice (které netvoří doupátko) se stává liškou, která honí zajíce (předtím liška).

Pohybová hra „Evoluce“:

- Všechny děti se stanou na počátku hry vajíčkem, budou chodit na bobku, říkat ku-lu-lu a dělat krouživý pohyb zápěstím. Když se potkají s jiným vajíčkem, dají si souboj „kámen, nůžky, papír“ a kdo vyhrává, stává se kuřetem (vydává zvuk pí, pí a rukama znázorňuje křídla), druhý z dvojice, který prohrál je stále vajíčkem. Když soupeří dvě kuřata, vítěz se stává slepicí (dělá ko-ko-ko-dák a ukazuje rukou hřebínek na hlavě), kdo prohrál, stává se opět vajíčkem. Vyhrávají děti, které se dostaly až na vývojovou úroveň slepice.

3) Závěr činnosti

Krátká relaxace vleže na zádech na koberci, motivovaná zvířaty, na která jsme si v předchozích pohybových hrách hráli. Při pobytu venku se půjdeme podívat na hmyzí domeček a třeba tam také uvidíme už nějakou včeličku.

Fotodokumentace činnosti:

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- Za pozitivní v realizované výuce považuji, že se děti u her odreagovaly a uvolnily zde veškerou přebytečnou energii a při následujících činnostech v lavici již dokázaly být plně soustředěné.
- Ze zvolených her děti nejvíce zaujala první hra „Na včeličky“, byly u ní radostné, soustředěné a opravdu se snažily, aby jejich úl posbíral kytičky nejdříve.
- Negativem v realizované výuce bylo nevhodné pořadí pohybových her – Děti se při hře „Na doupatka“ hodně rozproudily a rozdováděly a bylo pak těžké je zklidnit a zaujmout poslední, již klidnější hrou.

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 20. 3. 2018

Počet dětí: 13

Homogenně/heterogenně uspořádaná třída: částečně heterogenní

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Pracovní činnost – ovečka

Cíl:

- rozvíjet jemnou motoriku (stříhání, lepení, obplétání),
- zvládnout jednoduché pracovní úkoly,
- dokončit zadaný úkol (trpělivost, píle).

Didaktická analýza cíle:

- záměrně se soustředit na činnost,
- prožívat radost ze zvládnutého,
- vést děti k dokončení úkolu.

Organizace: skupinová činnost ve třídě u stolečků

Pomůcky: černá čtvrtka, bílá čtvrtka, vlna, bílá pastelka, nůžky, lepidlo,

RVP PV

Dítě a jeho tělo:

- osvojovat si věku přiměřené dovednosti,
- rozvíjet jemnou motoriku,
- zvládat jednoduché pracovní úkony,
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, výtvarnými pomůckami a materiály.

Dítě a jeho psychika:

- rozvíjet tvořivost,
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Metodický postup:

1) Motivace

Ukázka hotové ovečky + rozhovor o ovcích, ale také o jiných domácích zvířatech (Jak se jmenuje matka, otec, mládě). Co nám dané zvíře dává, proč ho chováme?

2) Vlastní postup

Děti dostanou předkreslené tělo ovečky a horní část hlavičky (lysinku), obě části vystříhnou a omotají vlnou. Poté lysinku přilepí na hlavičku, kterou umístí a přilepí k tělíčku. Dále si děti vystříhnou nohy z černého papíru a vyrobí ovečce oči. Nakonec domalují ovečce oči bílou pastelkou.

3) Závěr činnosti

Pochvala dětí za jejich dokončenou práci. Po dokončení výroby dbám na to, aby si každý uklidil místo, kde pracoval. Na závěr si zazpíváme písničku „Pásla ovečky“ a hotové výtvary vystavíme v šatně MŠ.

Fotodokumentace činnosti:

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- Za pozitivní v realizované výuce považuji, že všechny děti dokázaly dokončit práci a omotat tělíčko vlnou. Nepředpokládala jsem, že tato činnost pro ně bude tak náročná, proto jsem v jejím průběhu upustila od původního záměru, aby děti omotávaly i lysinku na hlavičce – tu nakonec omotala pouze 4 děvčata.
- Za negativní v realizované výuce považuji pouze nedostatek času – děti mají určeny 20minutové bloky, a ne vždy tento čas stačí k dokončení úkolu.
- Oceňovala jsem, že děti zpětně o vyrábění hovořily a mnohé ovečku ukazovaly svým rodičům.
- Na tuto činnost jsme navázali a začali jsme zpívat různé písně o ovečkách, nakonec jsme zjistili, že písní, kde se vyskytuje toto zvířátko, je opravdu mnoho.

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 21. 3. 2018

Počet dětí: 13

Homogenně uspořádaná třída: přípravná třída, děti s odkladem školní docházky

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Grafomotorický pracovní list – beruška

*Beruškám nakreslí na druhou polovinu stejný počet teček.
Šipkou označ směr od největší po nejmenší berušku.
Spodítej lističky květu a do jejich středu nakreslí o 1 tečku méně.
Každý květ spoj čarou s beruškou.
Čeho je víc/méně a kolik?*

Cíl:

- rozvíjet jemnou motoriku,
- zvládnout jednoduché pracovní úkoly,
- ovládat koordinaci ruky a oka,
- dokončit zadaný úkol.

Didaktická analýza cíle:

- záměrně se soustředit na činnost,
- prožívat radost ze zvládnutého,
- vést děti k dokončení úkolu.

Organizace: skupinová činnost ve třídě u stolečků

Pomůcky: tužka, pastelky, volný papír

RVP PV

Dítě a jeho tělo:

- osvojit si věku přiměřené dovednosti,
- rozvoj jemné motoriky,
- zvládat jednoduché pracovní úkony.

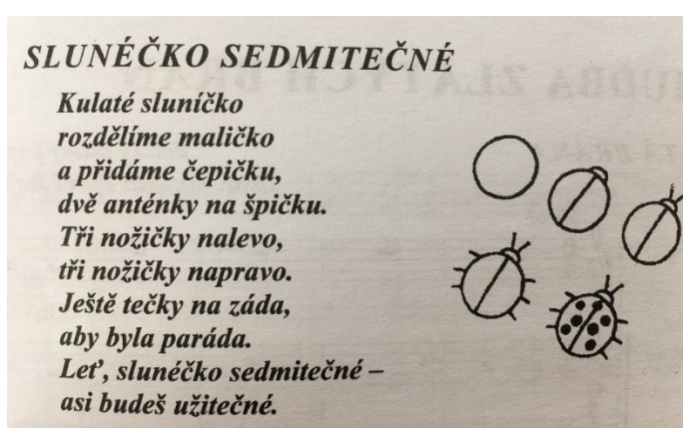
Dítě a jeho psychika:

- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Metodický postup:

1) Motivace

Zahrajeme si na berušky – dlaně si položíme na ramena a napodobujeme pohyb jako při letu, pak vyklepeme ruce, dlaně položíme na lavici a všemi prsty napodobujeme lezení berušky – vpřed, vzad. → Pak dětem řeknu, že je naučím nakreslit berušku. Začnu říkat básničku a u toho ji současně kreslíme, já na tabuli a děti na svůj papír. Po dokončení kresby máme již dostatečně procvičenou ruku a můžeme začít vyplňovat pracovní list.

2) Vlastní postup

Dětem rozdám pracovní listy. Nejprve bude jejich úkolem domalovat beruškám na prázdnou krovku stejný počet puntíků, jako je na druhé krovce. Druhým úkolem bude obtáhnout podle čar okvětní lístky květin.

3) Závěr činnosti

Nakonec si děti mohou pracovní list vybarvit pastelkami.

Fotodokumentace činnosti:

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- Za pozitivní v realizované výuce považuji, že jsem využila básničku, pomocí které se děti naučily jednoduše kreslit berušku. Bylo vidět, že děti tato kresba zaujala – nakonec většina z nich pokreslila beruškami celý papír.
- S dopočítáváním stejného počtu teček děti neměly problém až na Šimona, pro kterého byla tato činnost příliš dlouhá a nedokázal se na ni soustředit (tužkou si maloval po rukách a lavici, vrtěl se na židli). → Vím, že Šimon má problémy s udržением pozornosti a koncentrací. Nakonec jsem situaci vyřešila tak, že jsem ho poslala na chvíli pohrát si do herny, s tím, že za chvíli spolu úkol zkusíme dokončit.
- Kladně také hodnotím fakt, že následující výukový blok na tento blok obsahově navazoval.

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 22. 3. 2018

Počet dětí: 13

Homogenně uspořádaná třída: přípravná třída, děti s odkladem školní docházky

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Hudební + pohybové činnosti

Cíl:

- seznámit děti s novou písní o jaru,
- naučit se z paměti krátký text.

Didaktická analýza cíle:

- záměrně se soustředit na činnost,
- prožívat radost ze zvládnutého,
- vést děti k dokončení úkolu.

Organizace: skupinová činnost v herně u klavíru

Pomůcky: klavír, noty, prostor na pohybové ztvárnění písně

RVP PV

Dítě a jeho psychika:

- správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči,
- porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách),
- učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí),
- učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.),
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním,
- zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

Metodický postup:

1) Motivace

Protože tu máme jaro, všechno krásně kvete, rodí se mlád'átka, svítí sluníčko, začíná se zelenat tráva, tak se o něm naučíme nové písničky.

2) Vlastní postup

Děti si posadím kolem klavíru. Nejdříve si na to zpívání musíme procvičit pusu a hlasivky, aby se nám dobře zpívalo.

- a) dechové cvičení – foukáme do pampelišky (krátké + dlouhé výdechy), včela bzučí (bzzzz), soutěž o to, která včela dokáže nejdéle bzučet,
- b) artikulační cvičení – telátko přežvykuje trávu (krouživé pohyby ústy), kluci hrají kopanou s míčem (pohyb jazykem z jedné strany tváře na druhou),
- c) rozezpívání – transpozice z C dur do jiných tónin (jaro už je tu – C, D, E, D, C),
- d) nácvik písně po částech – děti si hrají na ozvěnu a opakují po mě, co slyší.

3) Závěr činnosti

Pohybové ztvárnění písně:

<i>Když se jaro připraví,</i>	utvoříme kruh, všichni stojí čelem do jeho středu a pohupujeme rukama do rytmu
<i>na ten velký den.</i>	spojené ruce dáme vzhůru (vzpažíme)
<i>Pošle kytky do trávy</i>	pustíme se a dřepneme si na bobek
<i>a motýlky ven.</i>	dlaní se chytíme za ramena a představujeme let (křídla), pohyb z bobku do stoje
<i>Slunce učeše zlatým hřebínkem,</i>	otočka na místě o 360 °
<i>vodu ozdobí bílým kamínkem.</i>	vlníme rukama do středu kruhu

Notový zápis z činnosti:

JARNÍ PÍSNÍČKA

Když se jaro připraví na ten velký den, posle kytky do trávy a motýčky ven.

Slunce učí se 2 3 4 zlatým hrábinkem, vodu ozdobí 3 3 1 PŘEDHRA 4 4 3 2 bílým karmínkem

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- V původním plánu a přípravě jsem chtěla naučit děti 2 nové písničky o jaru. Nakonec jsem byla ráda, že jsme stihli nacvičit alespoň jednu.
- Vůbec jsem nepředpokládala, že nám tato činnost zabere tolik času.
- Za pozitivní v realizované výuce považuji, že si děti dokázaly rychle zapamatovat a naučit se text nové písni.
- Při pohybovém ztvárnění písničky musím příště zvolit náročnější taneční a pohybové prvky – na některých dětech bylo vidět, že jsou pro ně příliš triviální, a po chvíli začaly vyrušovat.
- Pozitivně hodnotím také to, že většina dětí dokáže správně zachytit rytmus a umí na něj pohybově reagovat.
- Příště bych písničky oživila hrou na Orffovy nástroje. Zapojila bych především děti, které taneček už nudil.

Písemná příprava na vzdělávací činnost v mateřské škole

Datum: 23. 3. 2018

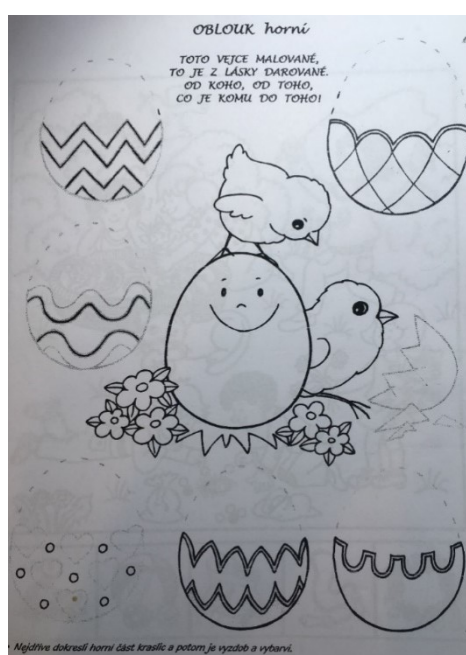
Počet dětí: 13

Homogenně uspořádaná třída: přípravná třída, děti s odkladem školní docházky

Název ŠVP: „Sluníčko nám sílu dává, ze semínka strom se stává“

Týdenní téma: Jarní květiny a mláďata

Název činnosti: Grafomotorický pracovní list – vajíčka, kuřátka

Cíl:

- rozvíjet jemnou motoriku,
- zvládnout jednoduché pracovní úkoly,
- ovládat koordinaci ruky a oka,
- dokončit zadaný úkol.

Didaktická analýza cíle:

- záměrně se soustředit na činnost,
- prožívat radost ze zvládnutého,
- vést děti k dokončení úkolu.

Organizace: skupinová činnost ve třídě u stolečků

Pomůcky: tužka, pastelky, volný papír

RVP PV

Dítě a jeho tělo:

- osvojovat si věku přiměřené dovednosti,
- rozvíjet jemnou motoriku,
- zvládat jednoduché pracovní úkony.

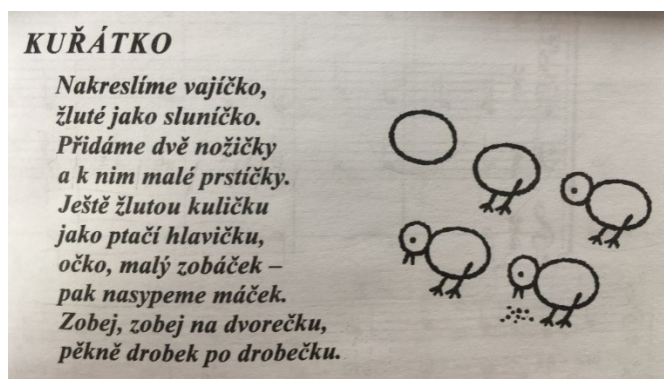
Dítě a jeho psychika:

- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost,
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Metodický postup:

1) Motivace

Zahrajeme si na kuřátka – dlaně si položíme na ramena a napodobujeme pohyb jako při letu, pak vyklepeme ruce, na dlani spojíme 2 prsty k sobě, palec a ukazovák (udělá se nám zobáček kuřátka) → Pak dětem řeknu, že je naučím nakreslit kuřátko. Začnu říkat básničku a přitom ho současně kreslím na tabuli a děti na svůj papír. Po dokončení kresby máme již dostatečně procvičenou ruku a můžeme začít vyplňovat pracovní list.

2) Vlastní postup

Dětem rozdám pracovní listy. Nejprve bude jejich úkolem obtáhnout podle čar horní oblouk u vajíček. Potom mohou nakreslit malá zrníčka pro kuřátka, aby měla co zobat.

3) Závěr činnosti

Nakonec si děti mohou pracovní list vybarvit pastelkami. Mohou podle své fantazie navrhnout, jak budou kraslice vypadat, jaké budou mít vzory a ornamenty.

Fotodokumentace činnosti:

Sebereflexe přímé práce s dětmi:

- Za pozitivní v realizované výuce považuji, že jsem využila básničku, pomocí které se děti naučily jednoduše kreslit kuřátko. Bylo vidět, že je tato kresba zaujala.
- Děti v této třídě jsou na grafomotorické pracovní listy zvyklé, každý den mají určen 20minutový blok nazvaný grafomotorika.
- Překvapilo mě, jak děti při navrhování vlastních kraslic zapojily fantazii. Někteří kluci dokonce do pracovního listu dokreslovali pomlázku.
- Z časových důvodů jsem měla v pátek pouze tento výstup, protože děti chodí v tento den na plavání.

Příloha 2 Analýza dětské kresby (předvýzkum)

Analýza dětské kresby

Úroveň jemné motoriky, grafomotoriky a dětské kresby jsem měla příležitost pozorovat během dvoutýdenní pedagogické praxe v přípravné třídě u dětí ve věku 6–7 let. V této třídě má všech 14 dětí doporučený odklad školní docházky z PPP.

Jedním z častých důvodů odkladu je právě i nezralost v oblasti jemné motoriky (špatný a křečovitý úchop tužky, není rozvinuta koordinace ruky a oka). Proto se pedagog v této třídě snaží tuto stránku u dětí posílit a rozvíjet. Součástí každého dne je rovněž 20minutový vyučovací blok nazvaný grafomotorika. V jeho rámci děti nacvičují uvolnění ruky, zápěstí i prstů. Kreslí, vyplňují grafomotorické listy, které se vztahují k týdennímu tématu, nebo používají sešit *Šimonovy pracovní listy* (každé dítě má zakoupen svůj sešit).

V tomto bloku jsem dětem zadala úkol, aby nakreslily svoji třídu a paní učitelku. Pro analýzu jsem si vybrala kresbu sedmileté dívky Karolínky. Její kresba mě upoutala svojí precizností a detailností. Karolínka použila barvy, které odpovídají realitě (např. paní učitelka skutečně nosí černé brýle a má černé vlasy a oči; květináč na stole má opravdu červenou barvu, tabule je zelená a v policice jsou zelené, červené a černé přihrádky). Postava je pěkně umístěna v prostoru a má i odpovídající velikost. Proporce jsou správně zachyceny, postavě nic nechybí ani nepřebývá. Všechny části těla jsou správně propojeny a tvoří krásně ucelenou postavu (hlava připojená krkem k trupu). Počet prstů je správný. Obličej zachycuje detaily, jako jsou nos i s nosními dírkami, uši, oči s brýlemi a ústa. Karolínka zachytila i další detaily, týkající se vybavení třídy (skříňka s barevnými přihrádkami, květináč s květinou na levém okraji stolu, červená židle, křídly a houba na mytí tabule). Celá kresba je pečlivě vybarvena bez přetahování.

Obrysy nakreslené tužkou nejsou vyryté ani kostrbaté. Co ovšem nejvíce stojí za pozornost a pochvalu, je snaha nakreslit židle ze zadní strany.

Příloha 3 Realizovaná pedagogická diagnostika (předvýzkum)

Realizovaná pedagogická diagnostika

Pro moji pedagogickou diagnostiku dítěte s odkladem školní docházky jsem si vybrala chlapce CH5 z Mateřské školy Barrandov. Měl nastoupit v září 2017 do základní školy, u zápisu byl přijat. Ovšem v pedagogicko-psychologické poradně mu doporučili odklad školní docházky pro celkovou nezralost CNS, projevy ADHD a výchovné problémy. Nakonec do ZŠ nenastoupil a dochází do přípravné třídy MŠ.

Rodinná anamnéza:

CH5 pochází ze sociálně slabší rodiny. Matka žije s přítelem, který v současné době není zaměstnán, plat matky je pro rodinu jediným zdrojem příjmu.

CH5 je v pořadí třetím dítětem. Má dvě starší sestry: 16letou N. a 13letou M. Ani s jednou z nich nemá CH5 moc dobrý vztah, chovají se k němu nadřazeně a často ho peskují.

Osobní anamnéza:

Přestože těhotenství i porod proběhly bez komplikací, má CH5 vrozenou srdeční vadu a od malička je v soustavné péči kardiologa. Je velmi živý a energický chlapec. Po všech stránkách je mírně opožděný, protože žije v sociálně slabém a málo podnětném prostředí. Nemá upevněné hygienické návyky, jako je mytí rukou a smrkání. Soustředí se jen velmi krátce a špatně, je roztěkaný. O získání nových poznatků nejeví příliš zájem, čímž narušuje kolektivní činnost skupiny a rozptyluje pozornost druhých. Má problém pochopit zadání úkolů. Grafomotorika je méně rozvinutá – ruka není uvolněná, tlak na hrot tužky je zvýšený. Podprůměrná je i úroveň předmatematických představ. Rozumové schopnosti jsou pod průměrem vrstevníků. Nižší je také úroveň verbálních dovedností, má chudší slovní zásobu, jednodušší vyjadřování a špatně vyslovuje písmena R, Ř. CH5 má problém s akceptováním pravidel. S dětmi nemá příliš dobré vztahy, má poměrně časté konflikty. Je zvýšeně verbálně i fyzicky agresivní.

Důvod odkladu:

Důvodem odkladu školní docházky je celková nezralost CNS s projevy ADHD a výchovné problémy, na kterých se větší mírou podílí celkově nedostatečné vedení chlapce v rodině.

Doporučení odborníků z PPP:

Doporučujeme zajištění docházky do MŠ. Doma i ve škole se zaměřte na fixaci správného úchopu. Před každým kresebným i písemným projevem je třeba uvolnit ruku pomocí cvičení (kroužením v zápěstí, lokti, rameni, protřepáním ruky, napodobováním hry na flétnu, klavír apod.). S uvolňováním začínejte vždy od ramena, přes loket po zápěstí a prsty. U CH5 rozvíjejte také všeobecné znalosti. Často si s ním povídejte o věcech, které viděl, popisujte si obrázky, předměty, nechte jej samostatně vyprávět. Takto podpoříte také rozvoj slovní zásoby. Nutná je logopedická péče – je třeba začít upevňovat správnou výslovnost problematických hlásek. S CH5 trénujte počítání pomocí názoru, upevňování a porozumění výrazům méně/více. Dále je třeba rozvíjet pravolevou orientaci – popisem obrázků (vpravo od stolu sedí..., vlevo nad domem letí... atd.) nebo cvičením typu „levou rukou ukaž pravé koleno“ apod. Pro snazší nácvik čtení a psaní je třeba podpořit rozvoj zrakového vnímání – rozlišování. Vhodná jsou cvičení typu: vyhledej pět rozdílů, najdi rozdílný obrázek v řadě apod.

CH5 má potíže s porozuměním vztahů v rámci vrstevnických vztahů a pravděpodobně je bude mít i v budoucnu. Nechápe vzájemné výhody plynoucí ze spolupráce, případně z toho, že se s někým rozdělí, že když někomu něco půjčí, tak dotyčný příště půjčí zase něco jemu. Reaguje poměrně simplexně na pocit ohrožení (ztrátu hračky) tím nejzákladnějším způsobem, totiž agresí. Prosím vás proto o větší dohled nad chlapcem, o předcházení konfliktů a striktní dodržování pravidel, která máte ve školce stanovena. Pracujte také na základních sebeobslužných činnostech a hygienických návycích. CH5 by měl rovněž zkusit jednoduché úkoly podle instrukce s následným vyhodnocením správnosti podaného řešení.

Příloha 4 Notový zápis písní použitých v lekcích

Ráček

autor neznámý

LE-ZE RÁ-ČEK PŘES PO-TŮ-ČEK, LE-ZE RÁ-ČEK PO ŘE-CE, LE-ZE ZPÁT-KY,
6
NO - HY KRÁT - KÝ, A PŘE - CE NÁM U - TE - ČE.

Honzík sedí za pecí

P. Skřivan

Marie Lišková

1.HONZÍK SE - DÍ ZA PE - CÍ, NA PLOT - NU SE DÍ - VÁ,
2.HONZÍK A - NI NE - DU - TÁ, SE - DÍ PĚK - NĚ TI - ŠE,
5
JAK TAM ČERST - VÝ LÍ - VA - NEC, VE - SE - LOU SI ZPÍ - VÁ,
TEN - HLE UŽ JE DE - SÁ - TÝ, DE - VĚT JICH MÁ VBRÍ - ŠE.

Šili ševci, šili boty

autor neznámý

ŠI - LI ŠEV - CI, ŠI - LI BO - TY, SED - LÁ - KO - VI DO RO - BO - TY, ŠI - LI ŠEV - CI,
6
ŠI - LI BO - TY, SED - LÁ - KO - VI DO PO - LE. ŠÍD - LÍ ŠÍD - LÍ ŠVEC,
11
ZLÁ MAL KO - PY - TEC, ZLÁ MAL KO - PY - TO, OD - PUSŤ - TE MU TO.

Pásla ovečky

česká lidová píseň

Musical score for 'Pásla ovečky' in 3/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes.

PÁ - SLA O - VEČ - KY VZE - LE - NÉM HÁ - JEČ - KU, - PÁ - SLA O - VE - ČKY

7
VČER - NÉM LE - SE. JÁ NA NI DU - PY, DU - PY, DUP, O - NA ZAS

12
CU - PY, CU - PY, CUP, HOU - FEM O - VEČ - KY, SE - BER - TE SE VŠEC - KY,

17
HOU - FEM O - VEČ - KY, SE - BER - TE SE.

Ručičky

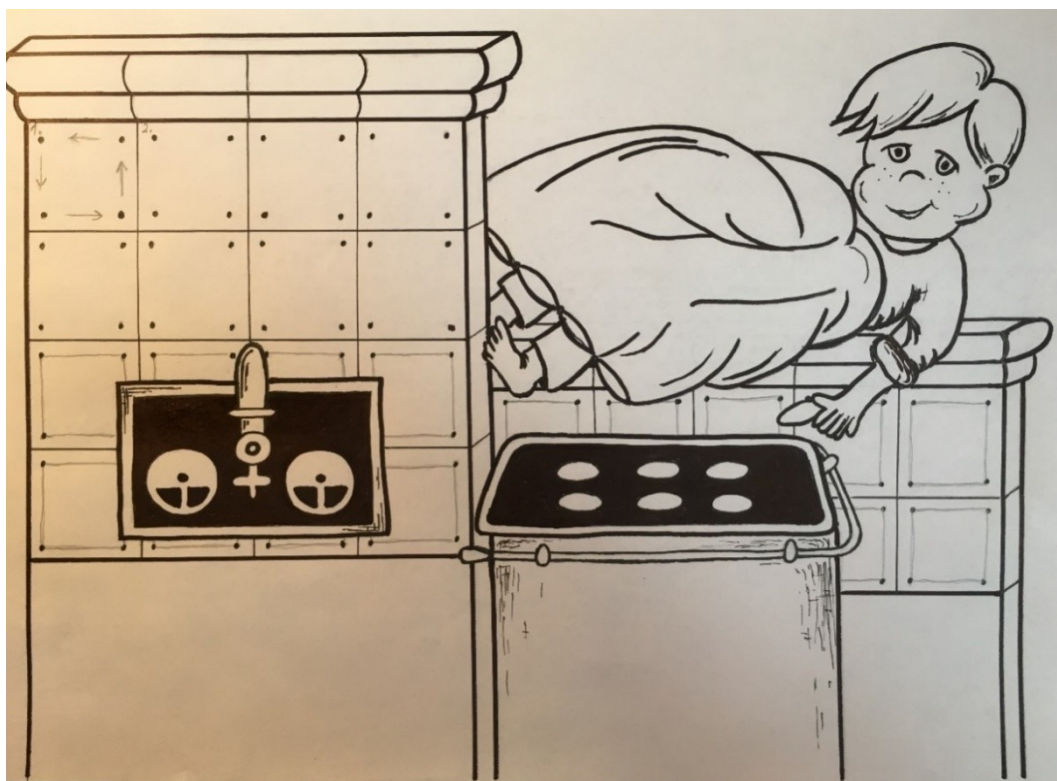
autor neznámý

Musical score for 'Ručičky' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are written below the notes.

KAŽ - DÁ RUČ - KA MÁ PRS - TÍ - ČKY, ZA - VŘE - ME JE DO PĚS - TI - ČKY

5
BUM, BUM, NA VRÁT - KA, TO JE CE - LÁ PO - HÁD - KA.

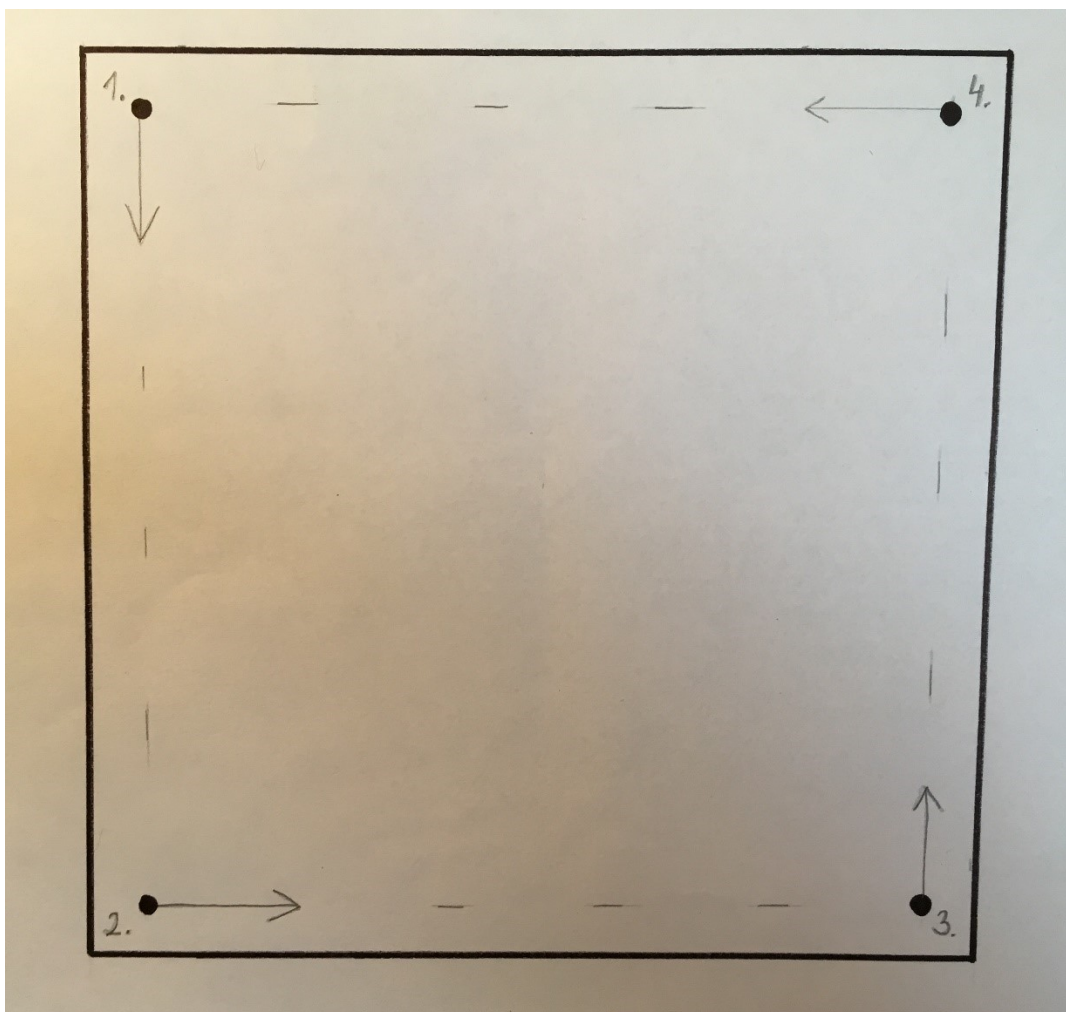
Příloha 5 Pracovní list č. 1 „Honzík sedí za pecí“ (malý vzor – tužka)

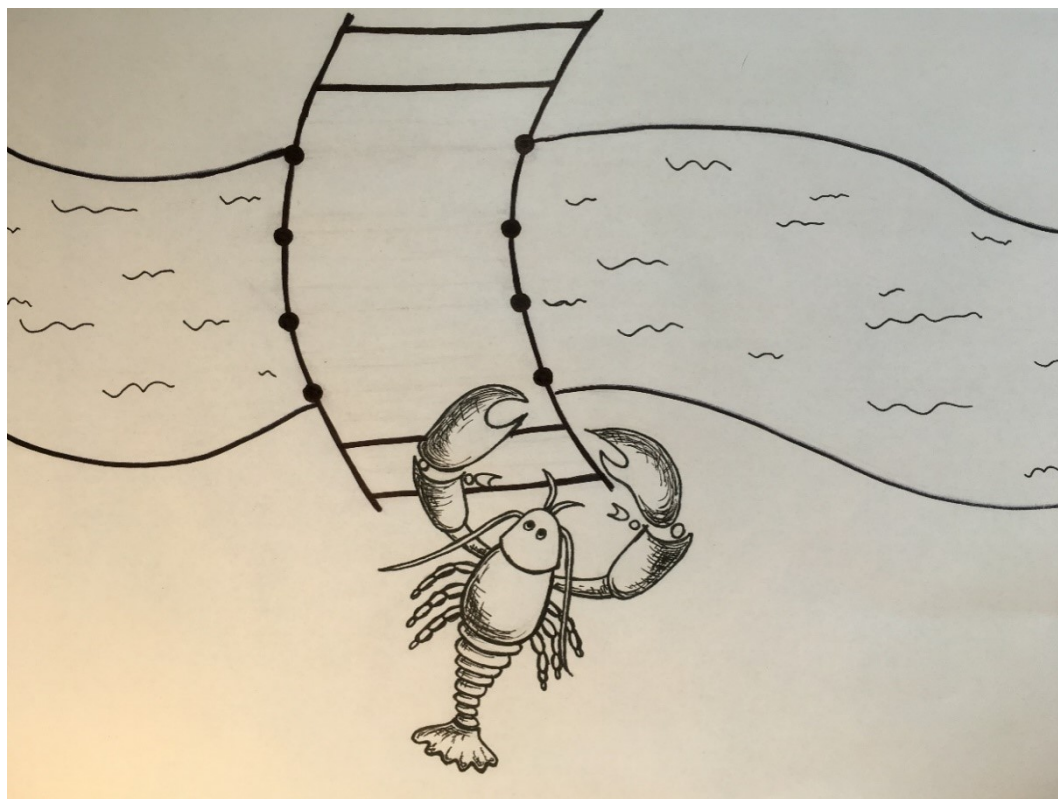
Příklad dětského řešení

Příloha 6 Pracovní list č. 2 „Honzík sedí za pecí“ (velký vzor – prst)

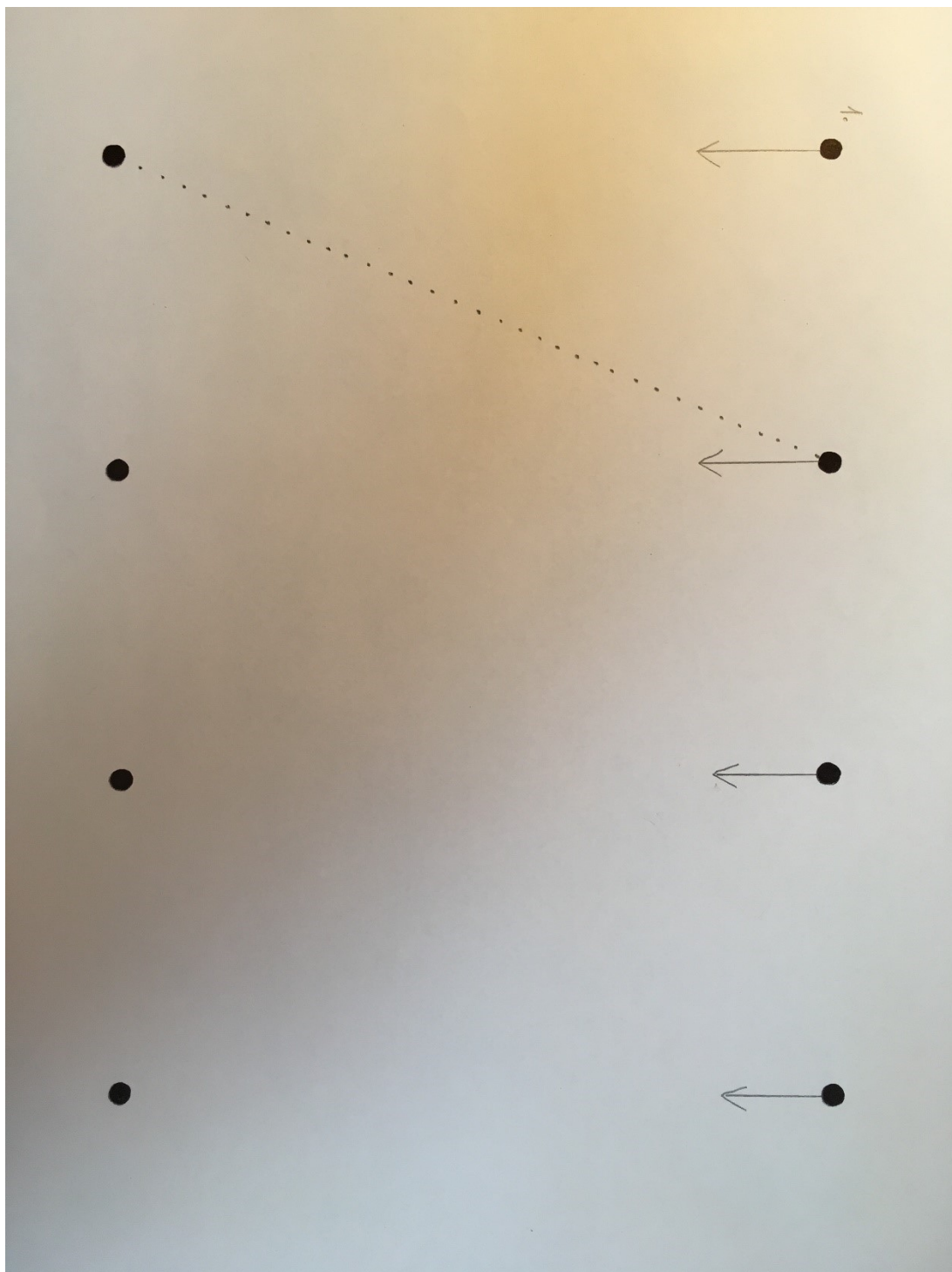
Příloha 7 Pracovní list č. 3 „Ráček“ (malý vzor – tužka)

Příklad dětského řešení

Příloha 8 Pracovní list č. 4 „Ráček“ (velký vzor – prst)

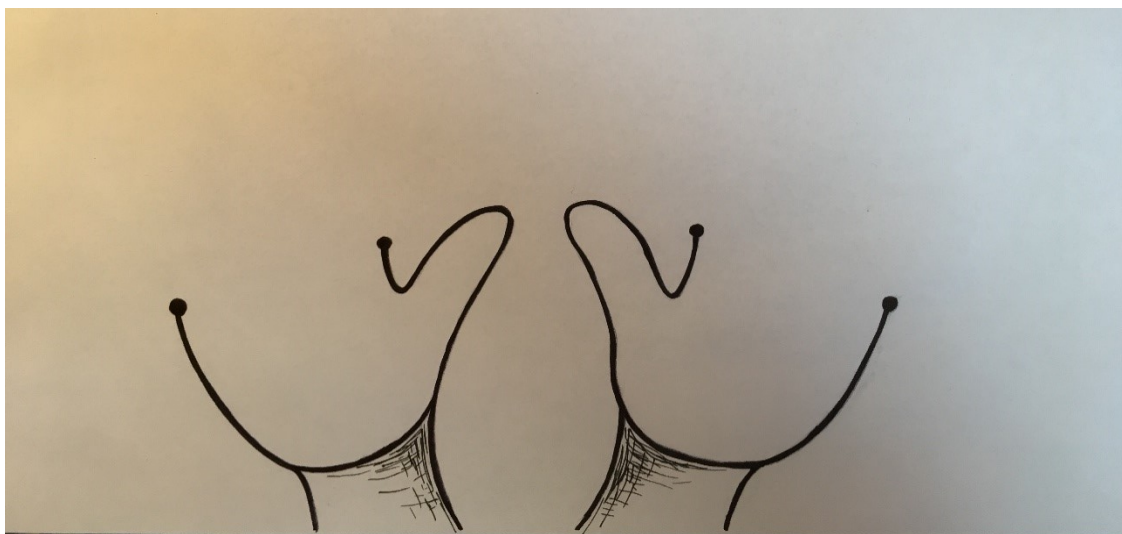
Příloha 9 Pracovní list č. 5 „Šili ševci“ (malý vzor – tužka)

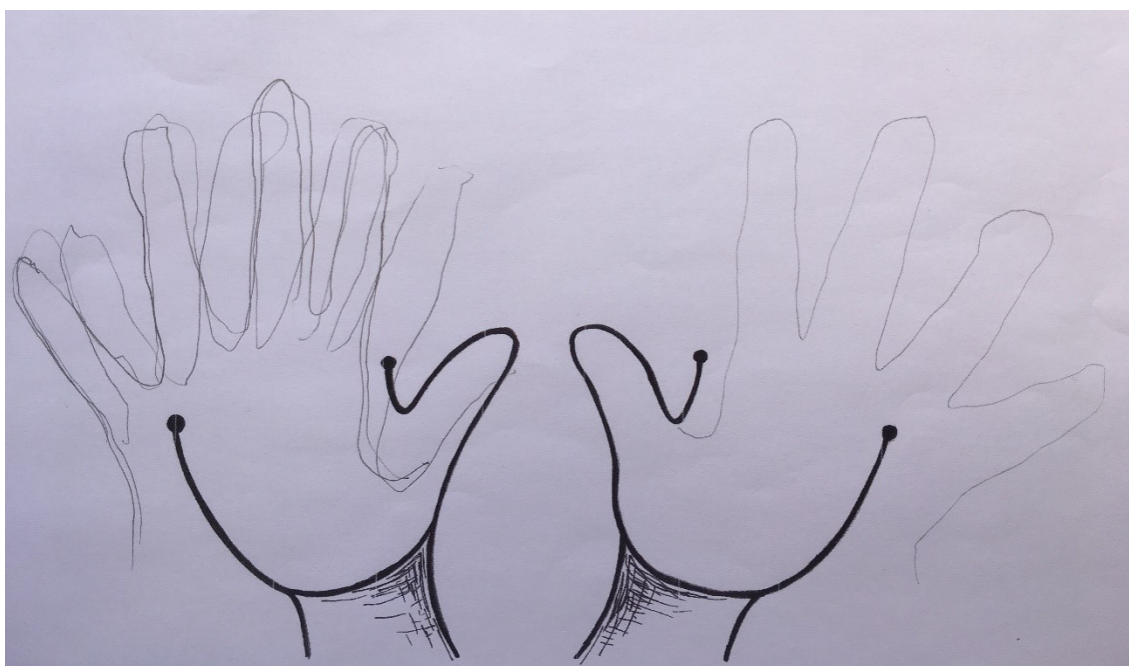
Příklad dětského řešení

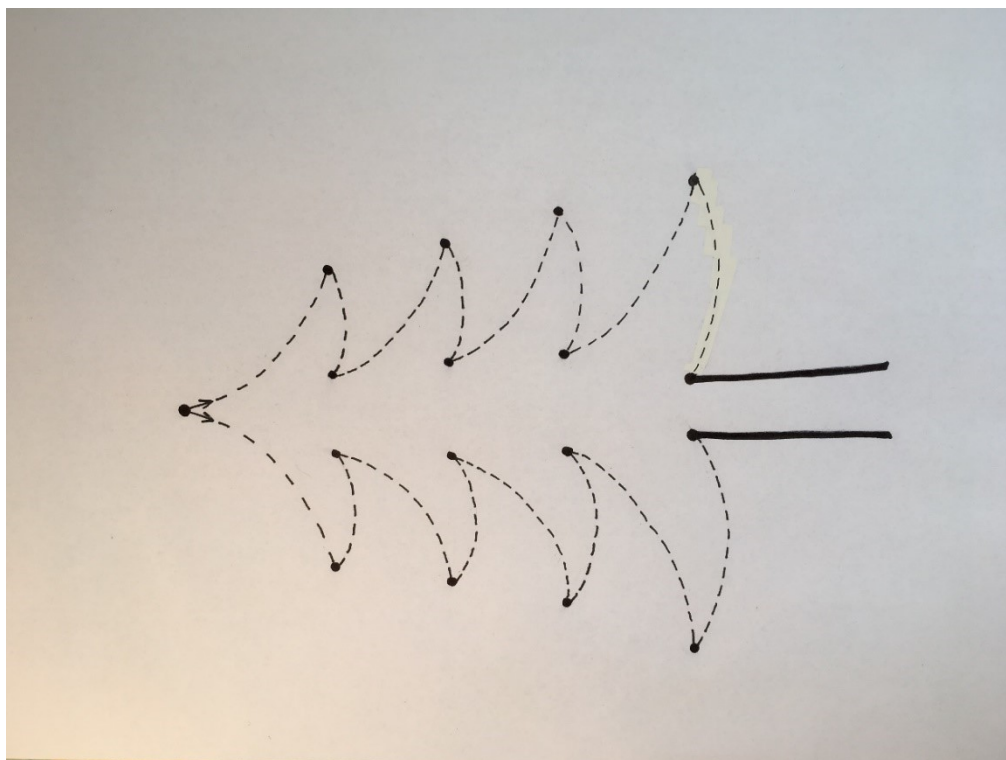
Příloha 10 Pracovní list č. 6 „Ručičky“ (malý vzor – tužka)

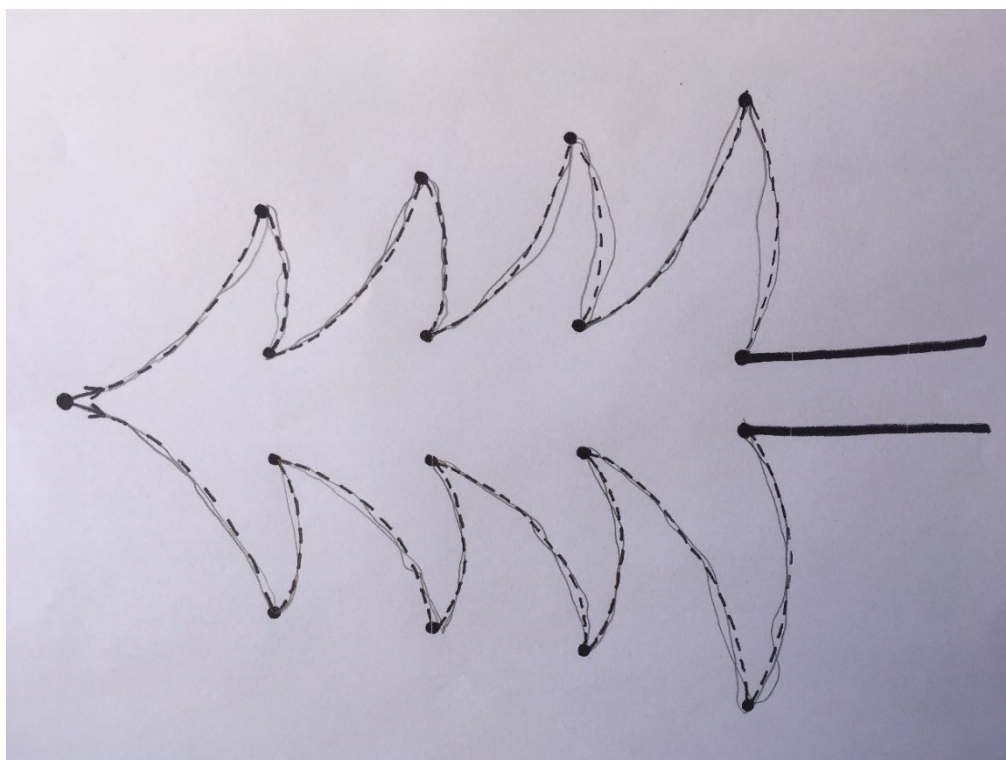
Příklad dětského řešení

Příloha 11 Pracovní list č. 7 „Pásla ovečky“ (malý vzor – tužka)

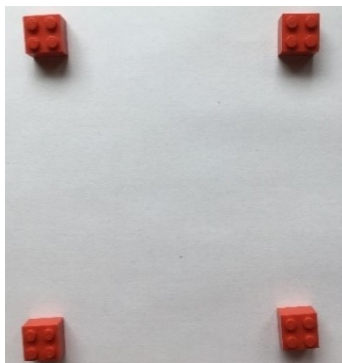

Příklad dětského řešení

Příloha 12 Fotografie pomůcek

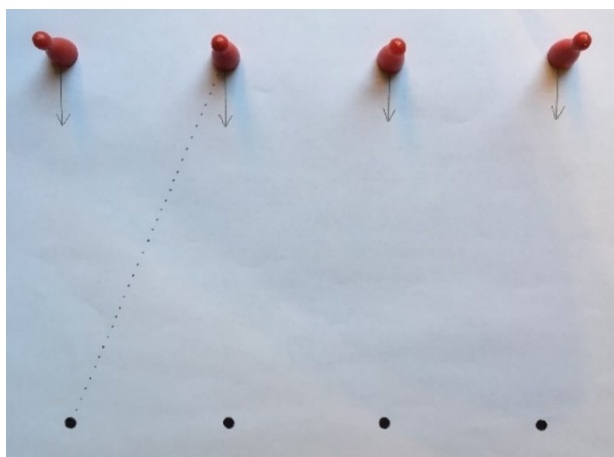
- Pomůcka č. 1 čtyři kostičky lega

- Pomůcka č. 2 čtvercová síť 3 x 3 a 9 fazolí

- Pomůcka č. 3 čtyři hrací figurky

- Pomůcka č. 4 copánek spletený z vlny s uzly na konci

- Pomůcka č. 5 drobné předměty na hmatovou paměť

Pomůcka č. 6 ponožky plněné rýží

Příloha 13 Motivační texty (příběhy, pohádky a básničky)

- Text č. 1 „Jednou ve snu“

JEDNOU VE SNU

<i>Jednou ve snu jsem šel domů. Boty šly a nohy stály.</i>	<i>V nebi, tam se asi mají! Myslel jsem si, že jsem v ráji.</i>
<i>Došel jsem k divnému stromu. Na větvích tam buchtý zralý.</i>	<i>Jako trouba jsem tam stál. Škoda, že jsem doma spal.</i>
<i>Místo hrušek buchtý tak. Samý perník, samý mák.</i>	<i>Být to pravda, vrz bych vrátky, utikal bych rychle zpátky.</i>
<i>Hnedle vedle koláče – jak když nebe napláče.</i>	<i>Zatřásl bych tím divným stromem – aspoň koláč bych snědl honem.</i>
<i>Tvaroh, povidla a mandle – posypaný cukrkandlem.</i>	<i>Jed bych – co se do mne vejde – než ten sen o buchtách přejde.</i>

- Text č. 2 „Vodní královna“

VODNÍ KRÁLOVNA

Před dávnými časy žila, byla jezerní královna, která měla své průzračné vody plné ryb. V jezeře plavaly rybky malé i velké, kapři, štiky, sumci, tak vzácná zlatá rybka žila v jejím království. Po zlaté rybce však toužili rybáři, kteří chodili lovit k jezeru a zlatou rybu jednou zahlédli.

To se však vodní královně vůbec nelíbilo, přemýšlela, jak rybáře odradit a přelstít. Požádala tady o pomoc svého dvorního šaška, zda by on neměl dobrou radu.

Nežli se stihli poradit, přišli k jezeru rybáři, rozhodili své sítě, ve kterých uvízla zlatá rybka společně s mnoha dalšími.

Vodní královna a šašek dali hlavy dohromady a napadlo je, že rybářům sítě zničí. Vzpomněli si tedy na dobrého přítele raka, který měl své obydlí nedaleko zámku, snad on by jim mohl pomoci.

Rak si hned věděl rady. Připlaval k sítím, rozstříhal je klepety a rybky osvobodil. Vysvobozená zlatá rybička spustila na rybáře déšť.

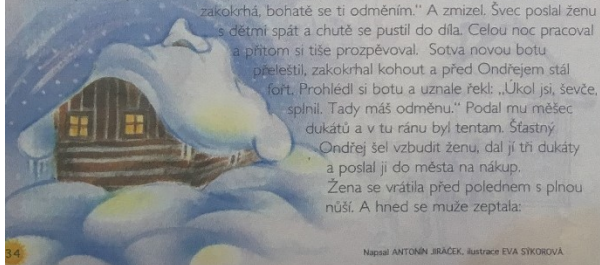
Tak rybáři po nezdařeném lovu raději odešli domů a na zlatou rybu zapomněli. Jezerní královna byla rakovi vděčná a uspořádala velkou hostinu na jeho počest.

• Text č. 3 „O veselém ševci“

O veselém ševci

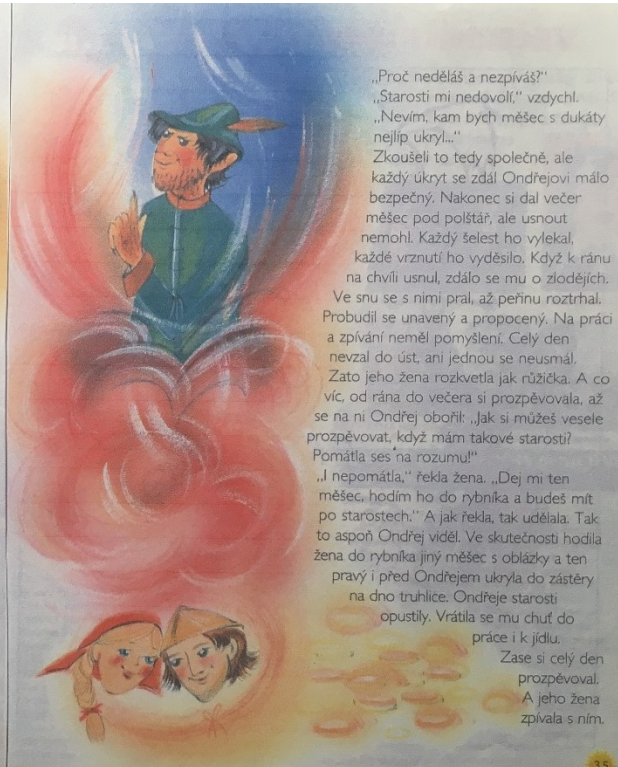
Švec Ondřej byl v rodě více i v celém okolí znám jako veselý chlapík. Celý den si při práci prozpěvoval. A když zrovna nikdo nepřinesl boty spravit nebo ušít, Ondřej šel opravit plot nebo chatnou střechu jejich chaloupky. I při tom si prozpěvoval. Jeho ženu to někdy rozčilovalo. Jednou, když uvařila k večeři posledních pár brambor, na Ondřeje se obořila: „Jak si můžeš tak vesele prozpěvovat, když nevím, co dám zítra do hmce a čím nakrmím tři hladové děti? Určitě ses pomátl na rozumu!“

„I nepomátl,“ odpověděl Ondřej. „Jen si myslím, že být chudý a ještě smutný, to by bylo příliš. Hned ráno obejdu vesnici a to by v tom byl čert, aby si někdo nechal třeba za pytlík mouky opravit boty. A k obědu budou zítra vdolky.“ Navíc si začal zpívat. To ženu ještě víc podráždilo. Spustila: „To je jen samé přístipkaření. My potřebujeme, aby si někdo přišel dát ušít nové boty. Třeba sám rohatej.“ V té chvíli venku zabouřilo, zablesklo se, hrom zaburácel. Dveře se rozletěly a do světnice vešel fořt v krásné lesnické uniformě. V ruce držel botu a Ondřejovi řekl: „Ševče, potřebuji ušít navlas stejnou botu. Když to dokážeš, než ráno první kohout zakokrhá, bohatě se ti odměním.“ A zmizel. Švec poslal ženu s dětmi spát a chutě se pustil do díla. Celou noc pracoval a přitom si tiše prozpěvoval. Sotva novou botu přešl, zakokrhla kohout a před Ondřejem stál fořt. Prohlédl si botu a uznale řekl: „Úkol jsi, ševče, splnil. Tady máš odměnu.“ Podal mu měšec dukátů a v tu ránu byl tentam. Šťastný Ondřej šel vzbudit ženu, dal jí tři dukáty a poslal ji do města na nákup. Žena se vrátila před polednem s plnou nůši. A hned se muže zeptala:

Napsal ANTONÍN JIRÁČEK, ilustrace EVA SYKOROVÁ

34

„Proč neděláš a nezpíváš?“
 „Starosti mi nedovolí,“ vzdychl.
 „Nevím, kam bych měšec s dukáty nejlíp ukryl...“

Zkoušeli to tedy společně, ale každý ukryt se zdál Ondřejovi málo bezpečný. Nakonec si dal večer měšec pod polštář, ale usnout nemohl. Každý šelest ho vylekal, každé vrznutí ho vyděsilo. Když k ránu na chvíli usnul, zdálo se mu o zlodějích. Ve snu se s nimi pral, až peřinu roztrhal. Probudil se unavený a propocený. Na práci a zpívání neměl pomyslení. Celý den nevěděl do úst, ani jednou se neusmál. Zato jeho žena rozkvetla jak růžička. A co víc, od rána do večera si prozpěvovala, až se na ni Ondřej obořil: „Jak si můžeš vesele prozpěvovat, když mám takové starosti? Pomátla ses na rozumu!“

„I nepomátla,“ řekla žena. „Dej mi ten měšec, hodím ho do rybníka a budeš mít po starostech.“ A jak řekla, tak udělala. Tak to aspoň Ondřej viděl. Ve skutečnosti hodila žena do rybníka jiný měšec s oblázky a ten pravý i před Ondřejem ukryla do zástěry na dno truhlice. Ondřeje starosti opustily. Vrátila se mu chut do práce i k jídlu.

Zase si celý den prozpěvoval. A jeho žena zpívala s ním.

35

Příloha 14 (Tabulky 12–16) Podrobné vyhodnocování úspěšnosti individuálních dětí v jednotlivých aktivitách lekcí

• *Tabulka 12 Lekce „Honzík sedí za pecí“*

Aktivity/děti	CH1	CH2	CH3	CH4	CH5	CH6	CH7	CH8	CH9	CH10	D1	D2	D3	Úspěšnost aktivit
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	3	3	48 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	3	2	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	65 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	3	3	2	2	1	3	2	3	2	2	2	4	3	61 %
Průměrná úspěšnost dětí	67 %	58 %	50 %	58 %	33 %	67 %	50 %	67 %	50 %	58 %	41 %	83 %	75 %	

• *Tabulka 13 Lekce „Ráček“*

Aktivity/děti	CH1	CH2	CH3	CH4	CH5	CH6	CH7	CH8	CH9	CH10	D1	D2	D3	Úspěšnost aktivit
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	3	1	3	4	2	4	2	3	3	3	4	2	4	73 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	4	2	4	3	2	4	3	2	2	3	4	3	4	76 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	2	1	2	3	1	3	2	2	1	2	3	2	3	51 %
Průměrná úspěšnost dětí	75 %	33 %	75 %	83 %	42 %	91 %	58 %	58 %	50 %	67 %	91 %	58 %	91 %	

• Tabulka 14 Lekce „Šili ševci“

Aktivity/děti	CH1	CH2	CH3	CH4	CH5	CH6	CH7	CH8	CH9	CH10	D1	D2	D3	Úspěšnost aktivit
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	3	3	3	4	2	4	3	3	4	3	4	4	4	85 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	4	4	4	4	2	4	4	4	4	4	4	4	4	96 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	3	2	3	3	2	4	2	2	3	2	2	2	3	63 %
Průměrná úspěšnost dětí	83 %	75 %	83 %	92 %	50 %	100 %	75 %	75 %	92 %	75 %	83 %	83 %	92 %	

• Tabulka 15 Lekce „Ručičky“

Aktivity/děti	CH1	CH2	CH3	CH4	CH5	CH6	CH7	CH8	CH9	CH10	D1	D2	D3	Úspěšnost aktivit
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	1	2	1	2	1	4	3	2	4	3	3	3	3	61 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	3	53 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	2	2	3	3	2	4	2	2	2	2	3	2	4	63 %
Průměrná úspěšnost dětí	41 %	50 %	50 %	58 %	41 %	92 %	58 %	50 %	67 %	58 %	67 %	58 %	83 %	

• Tabulka 16 Lekce „Pásla ovečky“

Aktivity/děti	CH1	CH2	CH3	CH4	CH5	CH6	CH7	CH8	CH9	CH10	D1	D2	D3	Úspěšnost aktivit
Sladění hudby a pohybu v oblasti HM	3	2	3	3	2	4	2	3	2	2	3	1	2	62 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti JM	4	3	2	3	1	4	3	4	4	3	2	2	4	75 %
Sladění hudby a pohybu v oblasti GFM	4	4	3	3	2	4	3	4	4	4	3	2	4	85 %
Průměrná úspěšnost dětí	92 %	75 %	67 %	75 %	42 %	100 %	67 %	92 %	83 %	75 %	67 %	42 %	83 %	